

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra divadelních, filmových a mediálních studií

Teorie a dějiny dramatických umění

Marie Novotná

Pravda nebo výmysl? Počátky postavy Járy Cimrmana
v Nealkoholické vinárně U Pavouka

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jiří Štefanides

Olomouc 2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně a veškerou použitou literaturu a prameny jsem uvedla v příloze této práce.

V Olomouci dne _____

Marie Novotná

Mnohokrát děkuji svému vedoucímu práce doc. PhDr. Jiřímu Štefanidesovi za jeho rady, čas a především trpělivost.

Také bych ráda poděkovala Zdeňku Svěrákovi za poskytnutí rozhovoru.

Obsah

1. Úvod	5
2. Osobnosti spjaté s Nealkoholickou vinárnou U Pavouka	9
2.1. Jiří Šebánek.....	9
2.2. Zdeněk Svěrák	10
2.3. Ladislav Smoljak	11
2.4. Helena Philippová.....	12
2.5. Karel Velebný	13
3. Rozhlas - Období od roku 1959 - 1968.....	13
3.1. Armádní rozhlas	14
4. Nealkoholická vinárna U Pavouka a její svět.....	15
4.1 Prostory vinárny	17
4.2 Čas ve vinárně	19
5. Osoby vystupující v Nealkoholické vinárně U Pavouka	20
5.1 Reálné osoby	20
5.2 Fiktivní osoby.....	21
5.3 Diváci vinárny	28
6. Jára Cimrman ve vinárně.....	28
7. Počet dělů Nealkoholické vinárny U Pavouka	30
8. Struktura a popis dělů Nealkoholické vinárny U Pavouka z 23. června 1967	34
9. Konec Vinárny	37
10. Divadlo Járy Cimrmana.....	38
11. Závěr	40
12. Prameny a literatura	41
13. Resumé (Summary)	44
14. Anotace	45
15. Anotation.....	46

1. Úvod

„Jára Cimrman, jeden z největších Čechů. Fenomén české kultury. Záhadná postava vědy a především oblasti divadla. Narodil se v letech 1850 - 1870 ve Vídni. Přesné narození nebylo zatím možné zjistit, protože Jára Cimrman měnil často svá data, aby zmátl řadu epigonů a falzifikátorů, kteří se za něho vydávali. Byl synem rakouské herečky Marlen Jelínkové a českého krejčího Leopolda Cimrmana. Otec ho dal zapsat na českou menštinovou školu, kdežto matka - současně - na školu rakouskou. Chlapec byl nucen navštěvovat dopoledne vyučování v českém jazyce a odpoledne v jazyce německém. Neměl čas se ani naobědvat, protože polední přestávku trávil přebíháním z jedné školy do druhé.“¹

Jára Cimrman je osobnost, kterou nikdo nikdy neviděl. Dnes ovšem jen málokdo neví, o kom je řeč. Specifický český humor spojený s inteligentní nadsázkou neminul snad žádného člověka v naší zemi. Nepotkala jsem téměř nikoho, kdo by tento fenomén neznal, alespoň okrajově. Naopak se velmi často setkávám s lidmi, se kterými společně plynule odříkáváme naše oblíbené pasáže z her, které se hrají v Divadle Járy Cimrmana. Ale co už není tak obecně známo je to, jak se vlastně Jára Cimrman zrodil doopravdy. Ne jako slavný vědec, dramatik či hudební génius, ale jak se zrodil jako nápad.

Jiří Šebánek spolu se Zdeňkem Svěrákem vytvářeli rozhlasový pořad s názvem Nealkoholická vinárna U Pavouka, kde Jára Cimrman vznikl. Tento pořad byl specifický a nevšední, co se týče obsahu, zpracování nebo doby, kdy byl vytvářen a vysílán. Vinárna byla také impulzem ke vzniku známého Divadla Járy Cimrmana, které má jako ústřední postavu právě Cimrmana. Toto divadlo má dodnes nepřeborné množství příznivců.

Zde v úvodu mé bakalářské práce bych chtěla zmínit problematiku, se kterou jsem se během psaní setkala. Týká se hned samotného názvu rozhlasového pořadu, kterým se zabývám. Kompletní název je Nealkoholická vinárna U Pavouka, ale v pramenech, se kterými jsem pracovala, jsem se často setkávala pouze s názvem Vinárna. Ve své bakalářské práci jsem se rozhodla používat tři typy názvů. Buď využívám kompletní název

¹ ŠEBÁNEK, Jiří, SVĚRÁK, Zdeněk, SMOLJAK, Ladislav, VELEBNÝ, Karel. *Jára (da) Cimrman, Sborník o životě českého polyhistora*. Praha: Mladá fronta, 1998, s. 11. ISBN 80 – 204 – 0723 – 5.

Nealkoholická vinárna U Pavouka, nebo pouze Vinárna s velkým V. Tím myslím samotný rozhlasový pořad. A poslední typ označení je vinárna. Malé „v“ značí vinárnu jako prostor, kde sedí hosté a sledují vystoupení.

Jeden z cílů mé bakalářské práce bylo nashromáždění pramenů zabývajících se Nealkoholickou vinárnou U Pavouka, na jejichž základě by bylo možné zjistit počet odvysílaných dílů. Takovou informaci jsem nikde v ucelené podobě nenašla, a proto jsem se do jejího zjištění pustila sama.

Dále jsem se ve své práci zabývala obecnější charakteristikou tohoto pořadu. Zaměřila jsem se na základní informace o tvůrcích Vinárny. Následně jsem zkoumala úplné počátky tohoto rozhlasového pořadu. Zaměřila jsem se na samotný obsah dílů a na principy, na jejichž základě byla Vinárna vytvářena. Konkrétně jsem rozebírala oblast prostoru a času. Zabývala jsem se i postavami, které v dílech vystupovaly, mezi ně patřil i Jára Cimrman. Další otázkou, kterou jsem si v rámci mé problematiky položila, byla oblast cenzury, jelikož pořad byl vysílán v době socialismu a v souvislosti s tímto faktem byl specifický humor založený na mystifikaci velmi „odvážným“ počinem.

Metodologie mé práce spočívala ve shromažďování veškerých dostupných pramenů a informací, které jsem na téma Vinárny našla. Na tomto základě jsem vytvořila tabulku, která vypovídá o počtu vzniklých dílů, a následně jsem shrnula obecnější poznatky o tomto pořadu.

Zásadním pramenem, se kterým jsem pracovala, byla kniha Zdeňka Svěráka a Jiřího Šebánka s názvem *Vinárna U Pavouka - výbor ze scénářů a textů stejnojmenného rozhlasového pořadu*.² Tato kniha obsahuje přepsané texty Vináren nebo jednotlivé rozhovory či scénky z tohoto pořadu. Některé díly byly dochovány pouze ve formě textu, tudíž pro mě byla publikace velkým přínosem. Další podstatnou částí této knihy byl doslov Jiřího Vondráčka, který Vinárnu analyzoval z různých pohledů.

Dále jsem pracovala s časopisem *Československý rozhlas*.³ Vyhledala jsem ročníky 1965 až 1969, jelikož v tomto časovém rozpětí byla Vinárna vysílána. Časopis obsahuje

² SVĚRÁK, Zdeněk, ŠEBÁNEK, Jiří. *Vinárna U Pavouka - výbor ze scénářů a textů stejnojmenného rozhlasového pořadu*. Praha: Radioservis a.s., 1998. ISBN 80 – 86212 – 01 – 7.

³ *Československý rozhlas*. Praha: Orbis, 1966 - 1969, roč. 33 - 36. ISSN 0231-6811.

soupis všeho, co se tehdy v rozhlasu vysílalo. Tato mravenčí práce mi přinesla informace, které jsem využila ke zjištění počtu odvysílaných dílů.

Přínosem byly také informace, které jsem získala z Českého rozhlasu. Byl mi poskytnut kontakt na Pavla Koberu, který pracuje v Českém rozhlasu. Zaslal mi soupis Vináren, včetně dat vysílání a stručného obsahu jednotlivých dílů.⁴ Tento soupis obsahuje pouze díly Vinárny, které se v archivu Českého rozhlasu dochovaly. Tudíž není kompletní, ale i tak mi byl opět nápomocen ke zjišťování počtu vysílaných dílů. Celkový soupis, který mi byl zaslán, je zařazen v obrázkové příloze.

Pracovala jsem také s internetem. Vyhledala jsem si webové stránky, které se zabývají rozhlasovou tvorbou. Našla jsem rozhlasový portál s názvem Do ucha.⁵ Zde jsem si stáhla několik dílů Vinárny. S těmito staženými díly ve své bakalářské práci pracuji nejintenzivněji.

Mezi můj další materiál patří CD, na kterém jsou ty nejlepší scénky a rozhovory z různých dílů Vinárny.⁶ Většina z nich je spojena s postavou Járy Cimrmana.

Dále jsem zpracovávala informace o osobnostech, které jsou spjaté s Vinárnou nebo s Járrou Cimrmanem. Použila jsem knihu Jiřího Šebánka a Karla Velebného s názvem *Byli jsme a buben - O hudebním a jiném díle Járy Cimrmana*.⁷ Tato kniha mi byla nápomocna ke zjištění, jak Jiří Šebánek nakládal s Cimrmanem po opuštění Divadla Járy Cimrmana, a k uspořádání základních faktů ze Šebánkova života. Další důležitou osobností, která je zásadní pro moji bakalářskou práci, byl Zdeněk Svěrák. Informace o jeho osobě jsem získala z knihy Diany Čermákové *Génius Zdeněk Svěrák*.⁸ Tato kniha je zpracovaná formou rozhovoru mezi autorkou a Zdeňkem Svěrákem. Dozvěděla jsem jak základní informace o životě Zdeňka Svěráka, tak i detailní popisy zásadních událostí, které za svůj život prožil. Kniha Michaely Pačové - *Ladislav Smoljak, milovaný herec, scénárista,*

⁴ ČESKÝ ROZHLAS - soupis dílů Nealkoholické vinárny U Pavouka. Emailová korespondence je uložena v osobním archivu autorky této práce. [Zaslán 6. 12. 2013.]

⁵ [online]. [Staženo 2. 4. 2013.] Dostupné z <http://www.do-ucha.cz/>.

⁶ SVĚRÁK, Zdeněk, ŠEBÁNEK, Jiří, VELEBNÝ, Karel. *Vinárna U Pavouka*. Praha: Radioservis a.s., 2001. [CD-ROM].

⁷ ŠEBÁNEK, Jiří, VELEBNÝ, Karel. *Byli jsme a buben. O hudebním a jiném díle Járy Cimrmana*. Praha: Panton, 1988.

⁸ ČERMÁKOVÁ, Dana. *Génius Zdeněk Svěrák*. Praha: Imagination of People, 2009. ISBN 978 – 80 – 904214 – 4 – 8.

režisér a spoluobjevitel fiktivního českého génia,⁹ mi byla nápomocná ke shrnutí základních informací o Ladislavu Smoljakovi. Kniha je napsána spíše formou beletristického vyprávění, než že by se dala považovat za monografii. V knize se nachází mnoho doplňujících fotografií. Obecnější vědomosti o Českém rozhlasu a jeho osobnostech jsem vyhledala v knize Evy Ješutové *99 významných uměleckých osobností rozhlasu*.¹⁰ Pro mě bylo zásadní jméno Helena Phillipová. O této rozhlasové režisérce jsem v této knize našla potřebné informace. Kniha je koncipována spíše jako soupis osobností, které byly pro rozhlasovou tvorbu zásadní. Další obecnější informace o rozhlasu jsem čerpala z knihy *Od mikrofonu k posluchačům*.¹¹ Autorkou je opět Eva Ješutová. Tato kniha mi také osvětlila zásadní změny v rozhlasu, které v danou dobu probíhaly. Knihu napsanou Jiřím Šebánkem, Zdeňkem Svěrákem, Ladislavem Smoljakem a Karlem Velebným *Jára (da) Cimrman, Sborník o životě českého polyhistora*,¹² jsem využila k získání informací o Járu Cimrmanovi. Tato kniha vypovídá o životě a díle Járy Cimrmana. Kniha má formu historické literatury, ale pouze se tak tváří. Vše je založeno na fikci.

Za dobu své existence prožilo Divadlo Járy Cimrmana mnoho změn. O těchto proměnách jsem se dočetla v knize *Divadlo Járy Cimrmana, Dodatky: Historie Divadla Járy Cimrmana*.¹³ Byla napsána Zdeňkem Svěrákem, Přemyslem Rujem, Janem Beránkem a Janem Moníkem. Tato kniha popisuje působení Divadla Járy Cimrmana od jeho úplných počátků včetně Vinárny. Dále se kniha zabývá konkrétními hrami a osobnostmi, které jsou s Divadlem Járy Cimrmana spjaty. Tato formátem malá kniha je doplněna fotografiemi z představení nebo ze studia, kde Vinárna vznikala, a také rejstříkem, který obsahuje jména, názvy a pojmy, které se ve hrách Divadla Járy Cimrmana vyskytují. Tento rejstřík je seřazen abecedně a vychází z časového rozmezí od roku 1967 do roku 1992.

V neposlední řadě mi byl přínosem rozhovor se spoluautorem Vinárny Zdeňkem Svěrákem, se kterým jsem se setkala 15. dubna 2013 v hospodě na Žižkově s trefným

⁹ PAČOVÁ, Michaela. *Ladislav Smoljak, milovaný herec, scénárista, režisér a spoluobjevitel fiktivního českého génia*. Praha: Petrklíč, 2010, s. 7. ISBN 978 – 80 – 7229 – 250 – 9.

¹⁰ JEŠUTOVÁ, Eva (ed.). *99 významných uměleckých osobností rozhlasu*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 2008, s. 97 – 98. ISBN 978 – 80 – 254 – 1703 – 4.

¹¹ JEŠUTOVÁ, Eva (ed.). *Od mikrofonu k posluchačům*. Praha: Radioservis, 2003. ISBN 80 – 8676 2 – 00 – 9.

¹² ŠEBÁNEK, Jiří, SVĚRÁK, Zdeněk, SMOLJAK, Ladislav, VELEBNÝ, Karel. *Jára (da) Cimrman, Sborník o životě českého polyhistora*. Praha: Mladá fronta, s. 11. 1998. ISBN 80 – 204 – 0723 – 5.

¹³ SVĚRÁK, Zdeněk, RUT, Přemysl, BERÁNEK, Jan, MONÍK, Miloš. *Divadlo Járy Cimrmana, Dodatky: Historie Divadla Járy Cimrmana*. Praha: Paseka, 1993. ISBN 80 – 85192 – 62 – 4.

názvem U Járy.¹⁴ Název hospody nebyl náhodný, jelikož pár kroků vedle sídlí Divadlo Járy Cimrmana, kde měl Zdeňk Svěrák ten večer představení. Tento rozhovor byl pro mě velice přínosným, jelikož mi ozřejmil celkovou představu o vzniku Vinárny a jejím následném pokračování.

Mystifikace je pojem, který je s tématem mé bakalářské práce úzce spojen. V podstatě celý fenomén Járy Cimrmana je na tomto slovu založen. Jaký je vlastně etymologický význam slova mystifikace. Mystifikace je úmyslné klamání, šíření nepravdivých zpráv, předstírání něčeho, rozšíření nepravdivé zprávy k oklamání veřejnosti. Pochází z latinské slova mysticius, což znamená tajuplný. V dnešní době se mystifikace nachází v podstatě všude kolem nás. Média a společnost nám překládají informace, které bereme jako samozřejmost a neanalyzujeme jejich pravdivost, a tím dochází k manipulaci našich myšlenek a názorů. O to více je osvěžující, když mystifikace vzniká za jiným účelem - a to za účelem někoho pobavit.

2. Osobnosti spjaté s Nealkoholickou vinárnou U Pavouka

2.1. Jiří Šebánek

Jiří Šebánek se narodil 8. února roku 1930 v Trutnově. Byl českým spisovatelem, scenáristou a hlavně cimrmanologem. Od roku 1954 působil jako redaktor armádního vysílání Československého rozhlasu, kde spolu se Zdeňkem Svěrákem založili a vytvářeli rozhlasový pořad Nealkoholická vinárna U Pavouka. Byl také jedním z iniciátorů založení Divadla Járy Cimrmana. Výrazně se podílel na celkových pravidlech a na mystifikační hře, která je zásadní pro poetiku této fiktivní postavy. V roce 1968 napsal pro Divadlo Járy Cimrmana hru Domáci zabijačka, která nebyla dokončena včas, a tak bylo nutné představení něčím doplnit. Tehdy vznikl model představení, který je známý dodnes. Do přestávky probíhá seminář vědců a po přestávce následuje samotná hra. V roce 1969 opustil Jiří Šebánek díky neshodám v Divadle Járy Cimrmana soubor. Neshody spočívaly v názoru na nově příchozího Ladislava Smoljaka. Jiří Šebánek neměl Ladislava Smoljaka v oblibě a pochyboval o jeho uměleckých i osobních kvalitách. Stejný názor na Smoljaka

¹⁴ Rozhovor se Zdeňkem Svěrákem. Byl pořizen autorkou této práce 15. dubna 2013 v hospodě u Járy v Praze. Záznam rozhovoru je uložen v osobním archivu autorky této práce.

měla i režisérka Vinárny Helena Phillipová. Zdeněk Svěrák si za novým přírůstkem do cimrmanovské rodiny stál, a tím se rozešly cesty Jiřího Šebánka se Zdeňkem Svěrákem. Šebánkova cesta s géniem Járou Cimrmanem byla ovšem ještě po nějaký čas společná. Jiří Šebánek založil v roce 1980 badatelský tým, který se jmenoval Salon Cimrman. Společně s Evženem Hedvábným (vlastním jménem Karel Velebný), Miloněm Čepelkou, Karlem Bartoníčkem a Martinem Závkravským se zabývali dílem a životem Járy Cimrmana. Vydali několik knih, písní a vystupovali v různých pořadech, kde upřeli svoji pozornost na Cimrmanovu hudební tvorbu. Od roku 1991 vystupoval Jiří Šebánek se souborem Salon Cimrman už jen příležitostně. Jiří Šebánek zemřel 4. dubna 2007 v Praze.¹⁵

2.2. Zdeněk Svěrák

Zdeněk Svěrák se narodil 28. března 1936. Je českým hercem, režisérem, scenáristou a humoristou. Vystudoval pedagogickou školu, obor český jazyk a literatura. Od roku 1961 do roku 1969 byl redaktorem Československého rozhlasu.

V letech 1977 - 1991 byl scenáristou Filmového studia Barrandov. Je známý i jako autor písní, textů a taktéž interpret písniček. Písně píše ve spolupráci s Jaroslavem Uhlířem. Od roku 1988 připravoval právě s Jaroslavem Uhlířem televizní pořad pro Českou televizi Hodina zpěvu. Zdeněk Svěrák je rovněž autorem povídek nebo televizních scénářů. V roce 2005 byl mezi první třicítkou divácké soutěže s názvem Největší Čech.

Z jeho filmové scenáristické tvorby bych jmenovala například film Vrchní prchni, Tři veteráni, Obecná škola, Tmavomodrý svět nebo Kolja, za kterého dostal v roce 1996 Oscara za nejlepší neanglicky mluvený film. Psal také scénáře ve spolupráci s Ladislavem Smoljakem, jako třeba Marečku, podejte mi pero, Na samotě u lesa, Kulový blesk, Rozpuštěný a vypuštěný, Jára Cimrman, ležící, spící a mnoho dalších. Na filmové tvorbě spolupracuje často se svým synem Janem Svěrákem, který je taktéž scenáristou a především režisérem. Z jejich spolupráce vzešel například již zmiňovaný film Kolja, Vratné lahve nebo Kuky se vrací.¹⁶

Jméno Zdeněk Svěrák je asi z největší části spojováno s postavou Járy Cimrmana. Společně s Jiřím Šebánkem vymysleli tuto fiktivní českou postavu a vytvářeli její pestrý životní příběh, který začal v Nealkoholické vinárně U Pavouka. Zdeněk Svěrák je

¹⁵ ŠEBÁNEK, VELEBNÝ, cit. 7.

¹⁶ ČERMÁKOVÁ, cit. 8.

spoluzakladatelem a uměleckým šéfem Divadla Jára Cimrmana. Společně s Ladislavem Smoljakem postupně „nacházeli“ jednotlivá díla z Cimrmanovy pozůstalosti. Tato údajně nalezená díla ve skutečnosti společně tvořili a dodnes se hrají v Divadle Jára Cimrmana. Jejich originální umělecký počín o fiktivním géniovi si získal obrovské množství diváků, kteří divadlu zachovávají přízeň již několik desítek let.

2.3. Ladislav Smoljak

Přestože Ladislav Smoljak nebyl součástí Vinárny, tak k tématu mé bakalářské práce neodmyslitelně patří. Byl známý především jako scenárista, herec, promovaný pedagog a také jako významný cimrmanolog. Narodil se 9. prosince roku 1931 v Praze. V roce 1952 ukončil středoškolské vzdělání a hlásil se na DAMU, obor režie. Nebyl přijat za nedostatek uměleckého chápání, a proto zvolil jinou školu a v roce 1957 ukončil Vysokou školu pedagogickou obor matematika - fyzika.

Mezi roky 1958-1960 působil jako pedagog na střední škole. V roce 1963 se stal redaktorem v časopise Mladý svět, a o rok později pracoval v nakladatelství Mladá fronta. Tato umělecká tvorba pomohla Ladislavu Smoljakovi k místu scenáristy na Barrandově. Roku 1966 se stal jedním ze zakladatelů Divadla Jára Cimrmana. Až po odchodu Jiřího Šebánka z divadla se začal Smoljak podílet na této tvorbě dle svých představ.

Ladislav Smoljak byl také velmi talentovaný herec. Mezi jeho nezapomenutelné filmové role patří například postava Karfíka z filmu Jáchyme, hoď ho do stroje (1974). Ještě bych jmenovala legendární postavu mlynáře z filmu Na samotě u lesa (1976), od kterého chce strašidelnou historku o mlýně slyšet každý ještě jednou. Hlavním mottem Ladislava Smoljaka bylo: „Nehraj, říkej text.“ Toto motto odráží celkovou poetiku a atraktivnost Divadla Jára Cimrmana. Divák má pocit, že sleduje téměř improvizaci. A právě v tom tkví kouzlo tohoto divadla. Kouzlo přirozenosti, které se v divadle mnohdy nedočkáme. Pro Ladislava Smoljaka byla přítom improvizace cizím slovem. Domníval se, že improvizace na jevišti neexistuje. A pokud ano, tak je předem připravená. Ladislav Smoljak opustil Divadlo Jára Cimrmana až se svoji smrtí. Zemřel 6. června 2010 v Kladně. Nyní je součástí opravdového českého nebe.¹⁷

¹⁷ PAČOVÁ, cit. 9.

2.4. Helena Philippová

Helena Philippová byla režisérkou a autorkou rozhlasových pořadů a her. Narodila se 1. října roku 1919 v Praze a zemřela 2. února 1986 taktéž v Praze. Režirovala velké množství rozhlasových her a z velké části směřovala její tvorba k těm nejmenším posluchačům.

S její tvorbou je spojeno mnoho slavných herců, jako například Václav Voska, František Filipovský, Miroslav Horníček, Jan Werich nebo Vlastimil Brodský, kterého Helena Philippová přivedla k rozhlasu

Helena Phillipová byla spoluzakladatelkou Divadla Jára Cimrmana a dalo by se říci, že i jeho sponzorkou. „Ona totiž po mnoho týdnů ze své kapsy platila nájem Malostranské besedy při našich zkouškách, aniž jsme to v té době věděli nebo jen tušili. Projektu věřila víc než my a je nutno říct jasně, že bez Heleny Philippové by Divadlo Jára Cimrmana jako skutečnost asi nikdy nevzniklo. Zůstalo by jen papírovým snem, a to nikoli jen z právě uvedeného finančního důvodu. Paní režisérka byla sice velkorysá a praktická, ale do života a do praxe ji vedla také odvážná fantazie, a ta jí dávala křídla.“¹⁸

Zdeňka Svěráka jsem se ptala, jakým způsobem Helena Philippová do natáčení vlastně zasahovala. Jeho odpověď zněla takto: „Psali jsme si Vinárnu sami. Rozhlasová režie spočívá v tom, že my jsme ve studiu a režisér je v režii. Jsme oddělení. Ona ten pořad držela a na opratích. Říkala, co se povedlo, co se nepovedlo. Například nám říkala: Tady u toho se kluci nechechtejte. Bude lepší, když to budete číst vážně. Zkrátka klasická rozhlasová režie.“¹⁹

V roce 1974 Helena Phillipová režirovala rozhlasový hororový muzikál Spejbl versus Drákula. Hudbu k tomuto muzikálu vytvořil Ivan Štědrý. Toto jméno se váže k Nealkoholické vinárně U Pavouka, neboť Ivan Štědrý byl ve Vinárně hudebním dramaturgem. Zdeněk Svěrák o něm v našem rozhovoru hovoří takto: „Hudbu nám vždy vybíral Ivan Štědrý. Byl takzvaným jazzofilem. Přinesl nám elpíčka a doporučil nám, které skladby by měly v pořadu zaznít. Když se nám s Jirkou líbily, tak jsme je ve Vinárně použili.“²⁰

¹⁸ JEŠUTOVÁ, cit. 10, s. 97- 98.

¹⁹ Rozhovor se Zdeňkem Svěrákem, cit. 14.

²⁰ Tamtéž.

2.5. Karel Velebný

Karel Velebný, narozen 17. března 1931, byl český hudebník se zaměřením na jazz, učitel hudby a herec. Byl multiinstrumentalistou a jedním z prvních významných hráčů na vibrafon. Pod pseudonymem Evžen Hedvábný vystupoval ve Vinárně a krátkou dobu také působil v Divadle Jára Cimrmana. V roce 1980 byl spoluiniciátorem založení badatelské skupiny Salon Cimrman. Karel Velebný zemřel roku 1989 v Praze.²¹

3. Rozhlas - Období od roku 1959 - 1968

V období mezi roky 1959 - 1968 procházel rozhlas velkými změnami. Rozhlas se stal samostatnou ústřední organizací pod přímým řízením ÚV KSČ. Hlavní správa tiskového dohledu vše stále cenzurovala, ale postupně klesal počet zakázaných témat a přestupky se začaly řešit poněkud mírnějšími postihy. Začaly se aplikovat nové styly rozhovorů a preferoval se spíše přirozený projev. Moderátoři či novináři se snažili uplatňovat objektivnější pohled na danou věc. Tím se rozhlas stával pro posluchače atraktivnějším a vysílání bylo více pohotové a otevřené. U programů vznikala žánrová různorodost a rozvíjely se technické možnosti. V podstatě to byla doba kompletní proměny rozhlasových relací a jejich dramaturgie. Styky se zahraničními zdroji umožňovaly přístup k více informacím a kritický náhled v oblasti publicistiky se objevoval stále častěji. Umělecké redakce otevíraly tabuizovaná témata nebo se zabývaly osobnostmi s nimi spjatými. Postupně se rozšířilo i živé vysílání. Renesance v rozhlase postihla samozřejmě i hudbu, která tehdy tvořila přibližně 60 % celkového vysílání. Změna se nejprve projevovala vně rozhlasu. Vznikaly nové hudební skupiny, objevovali se noví zpěváci a zpěvačky, či malé divadelní scény. Rozhlas na tyto změny v kultuře reagoval a vysílal písně populárních umělců či písně z divadla Semafor nebo z Reduty, které se staly šlágry. Tato propojenost rozhlasu s divadlem je příhodná i pro mnou rozebírané téma. Jelikož na základech rozhlasové Vinárny stojí následně vzniklé Divadlo Jára Cimrmana. Tudíž do tehdejší celkové atmosféry rozhlasu pořad Nealkoholická vinárna U Pavouka hezky zapadal.

„Upevňují se týmy pohotových žurnalistů a komentátorů událostí Pražského jara, dovršují renesanci rozhlasově publicistiky. Po zrušení cenzury v polovině roku 1968 je rozhlas - po dlouhé době (ovšem jen na krátkou dobu) - svobodnou tribunou.“²²

²¹ TICHÝ, Zdeněk, JEŽEK, Vlastimil. *Šest z šedesátých*. Praha: Radioservis, 2003, s. 233, 239, 245. ISBN 80 – 86212 – 31 – 9 229.

²² JEŠUTOVÁ, cit. 11.

3.1. Armádní rozhlas

Armádní rozhlas sídlil ve vile v Hviezdoslavově ulici na Vinohradech v Praze. Nyní se tato ulice jmenuje Dykova.

Vysílání armádního rozhlasu bylo založeno na lidové tvořivosti, občanských dopisech nebo na četbě beletrie s válečnou tematikou. Témata se ovšem neměla dotýkat zásadních problémů vojáků a jejich rodin. Neobvyklou popularitu u posluchačů vzbudil pořad armádní redakce Vojenský večerník, redigovaný Karlem Kynclem. Měl pravidelné rubriky, jako například zprávy s vojenskou tematikou či rozhovory s vojáky. Dále obsahoval reakce na dopisy, četbu nebo i klepy či vtipy. Tento pořad provokoval ostatní rozhlasové pořady. Často dráždil nervy i vojenským cenzorům.

Jiří Šebánek taktéž spolupracoval s armádním rozhlasem. Připravoval vojenský seriál s názvem Periskop.

V roce 1961 doplnil armádní redakci učitel z Knína Miloň Čepelka. Prosadil se v pořadu Polní pošta. Tento pořad obsahoval ankety, komentáře, četbu nebo rozhovory. Miloň Čepelka, který je součástí Divadla Jára Cimrmana, doporučil armádnímu rozhlasu svého učitelského kamaráda Svěráka ze Žatce. Zdeněk Svěrák vedl v rozhlase pořad o knihách. Zapojil do něj svůj osobitý humor. Byl to krátký pořad, takzvaná ranní pětiminutovka. O tomto pořadu se mezi posluchači armádního rozhlasu začalo hodně mluvit.²³

Zdeněk Svěrák o svém počátku v rozhlase hovoří takto: „Když jsem byl učitelem v Žatci na gymplu, tak se můj kamarád Miloň Čepelka stal redaktorem této redakce v rozhlase. Uvolnilo se tam místo po Karlu Šiktancovi a Miloň mi napsal, jestli bych nechtěl dělat v redakci armádního vysílání. Já jsem odpověděl, že ano, tak mě tam na zkoušku vzal. První můj pořad byl Knihovnička pro vojáky. Ten se vysílal vždy v sedm ráno. V tomto pořadu se upozorňovalo na nově vydané knihy. Byl to pětiminutový pořad, který jsem původně pro někoho napsal, aby to přečetl, ale nakonec jsem to odříkával já.“²⁴

Postupně se začal klubat nápad vytvořit rozhlasový pořad pro vojáky na základě fikce a absurdity. Z tohoto nápadu pak vykrytalizoval díky Zdeňku Svěrákovi a Jiřímu Šebánkovi pořad Nealkoholická vinárna U Pavouka.

²³ TICHÝ, JEŽEK, cit. 21.

²⁴ Rozhovor se Zdeňkem Svěrákem, cit. 14.

4. Nealkoholická vinárna U Pavouka a její svět

Nealkoholická vinárna U Pavouka byl rozhlasový pořad, který byl vysílán jednou měsíčně od prosince roku 1965 do roku 1969. Tento pořad byl velice specifický proto, že moderátoři komentovali dění a vystoupení v jazzové vinárně, která ve skutečnosti vůbec neexistovala. Vznikaly fiktivní rozhovory s fiktivními hosty a účastníky této velkolepé show. Tyto rozhovory se ovšem vytvářely v rozhlasovém studiu, které se v tu chvíli proměnilo v pozoruhodnou a slavnou vinárnu. Rozhlas je k tomuto účelu perfektním médiem, jelikož využívá pouze jeden z pěti lidských smyslů, kterým je sluch, na který je posluchač rozhlasového pořadu odkázán. Tudíž je zde obrovský prostor pro posluchačovu fantazii a představivost, se kterou se dá lehce pracovat, a v podstatě můžete donutit člověka k tomu, aby viděl to, co vy. Vyvolává tedy audiovizuální představy v posluchačově vědomí a vede ho k vytvoření individuálního vizuálního vjemu.

Nealkoholická vinárna U Pavouka bylo dílo Zdeňka Svěráka a Jiřího Šebánka, kteří byli redaktory armádního vysílání Československého rozhlasu, kde tento pořad vznikal. Snad právě proto, že si chtěli odpočinout od vojenských témat a od absurdních popisů vojenských cvičenců na spartakiádách ve stylu: „Ano, právě všichni vojáci vzpažili a jsou velice opálení“, vznikl tak zvláštní pořad jako byla Vinárna U Pavouka.

Poetika tohoto pořadu spočívala v dodržování běžných zákonitostí v oblasti rozhlasového vysílání. Bylo to komentování nevšedního večera, který probíhal jednou měsíčně ve vinárně. Tento pořad měl klasickou znělku, úvodní slovo moderátora, kulturní vložku ve formě hudebního vystoupení často v podání zahraničních umělců, následovalo vystoupení některé z postav vinárny, rozloučení komentátora a zakončení závěrečnou znělkou. Na první, ne příliš pozorný poslech, by si ne příliš bystrý posluchač nevšiml něčeho neobvyklého v Nealkoholické vinárně U Pavouka. Tento pořad se tvářil jako běžný přenos, na který byli posluchači zvyklí. A právě v tom tkvělo jeho kouzlo. Vtipnost spočívala v kontrastu mezi seriózností a humorem. Byla to jednoduše hra. Hra ve všech možných směrech. Hra se slovy, hra s divákem a jeho představivostí, hra na restauraci, hra na rozhlasový seriózní pořad. Tento pořad byl v podstatě parodií na nezáživné pořady a estrády, kterých bylo a stále je v rozhlase i v televizi dostatek.

Zajímavou otázkou je, co byl vlastně tento pořad za žánr. Na jednu stranu to byl běžný rozhlasový pořad nebo také rozhlasové pásmo, které je charakteristické svoji

různorodostí, která tvoří ve výsledku syntetický celek. Tento celek se navíc v případě Vinárny tvářil jako přímý přenos. Ale zároveň je pořad Nealkoholická vinárna U Pavouka z části i rozhlasovou inscenací. Jelikož se řídí scénářem a využívá dramatických prostředků, jakými jsou monolog, dialog či zvukové efekty. Tudíž otázka žánru je v případě Vinárny velice specifická.

Jiří Vondráček vystudoval divadelní a filmovou vědu na Univerzitě Karlově a od roku 1990 pracuje jako redaktor literární redakce Českého rozhlasu. Je autorem doslovu knihy Vinárna U Pavouka - výběr scénářů a textů stejnojmenného rozhlasového pořadu a o Vinárně hovoří takto: „Obraz Vinárny U Pavouka se v prvním plánu nepředkládá jako fikce, jako skutečnost umělá, nýbrž jako skutečnost reálná. Vztah reality a fikce tvoří stěžejní kategorii mystifikace. Mystifikací je fikce vydávána za realitu. Prezentování neexistující skutečnosti vážným způsobem tak, jakoby existovala, je tudíž mystifikací, která neslouží k napálení nějaké osoby nebo veřejnosti - i když k takovým případům někdy nechtěně došlo - nesměřuje k podvodu, jako tomu bývá v běžném životě, ale ke vzniku a uplatnění zábavných a herních situací. Mystifikaci toho druhu lze proto označit jako hru na skutečnost.“²⁵

Na úplnou kolébku Vinárny jsem se zeptala Zdeňka Svěráka: „Kolébka Vinárny byla na dvorku ve Staré Huti u Dobříše, kde jsem věšel vyprané pleny pro svého synka, který je dnes režisér. Tam jsem měl tranzistorové rádio a poslouchal jsem nějakou polskou stanici. Vysílali přímý přenos z opravdové jazzové kavárny a mě napadlo, že by se všechno dalo udělat vlastně uměle. Že vůbec kavárnu nebo vinárnu nemusíme mít a že si můžeme jak potlesk, tak orchestr nebo hluk sálu udělat sami a vytvořit z toho takové humoristické klamání. Využít hendikepu rozhlasu, který nemá vizuální vjem a využít to jako výhodu. Já jsem se s tímto nápadem svěřil Jiřímu Šebánkovi, tomu se to zalíbilo.“²⁶

Otázka, která mě zajímala v souvislosti se vznikem Vinárny, byla, jak na tento rozhlasový počín reagovali jeho posluchači. Podle slov Zdeňka Svěráka se posluchači rozdělili na tři skupiny. Tou první byla skupina, která jim, jak se říká, skočili na špek. Tito lidé si toužebně přáli vinárnu navštívit. Autoři těmto neodbytným návštěvníkům odpovídali tak, že podnik je plný na dva roky dopředu. Druhou skupinu posluchačů tvořili

²⁵ SVĚRÁK, ŠEBÁNEK, cit. 2, s. 205.

²⁶ Rozhovor se Zdeňkem Svěrákem, cit. 14.

lidé, které to nezajímalo, a třetí skupinou byla ta, která tento humor pochopila. Tito posluchači byli zásadní, jelikož to byli většinou budoucí diváci Divadla Jára Cimrmana.²⁷

Jelikož Vinárna vznikla jako obraz určité instituce, vycházel Zdeněk Svěrák s Jiřím Šebánkem z reálného předpokladu, že každá instituce by měla mít své prostory. Tudíž se v přenosech často setkáváme s detailními popisy zázemí vinárny. Tento fakt přidává pořadu na autenticitě.

4.1 Prostory vinárny

Podstatnou částí Nealkoholické vinárny U Pavouka byla práce s prostorem a časem. Prostor hraje v tomto pořadu důležitou roli. Skrze jeho detailní propracování, ale zároveň směšnost a absurditu, si pohrává s posluchačem, jeho fantazií a důvěřivostí.

Prostor můžeme rozdělit na reálný a dramatický. Ovšem reálný prostor u rozhlasové inscenace neexistuje. Dramatický prostor je složitá konstrukce, která vzniká a vrství se v posluchačově vědomí. Tyto představy vznikají na základě informací, které jsou mu předkládány. Prostor se dá vytvořit různými dramatickými prvky. Může být navozen dialogem, jehož obsah tvoří například právě popis prostoru nebo může být přiblížen zvukem či hudbou. Záleží také na konvenci a zkušenostech, který daný posluchač má. Když například uslyšíme cinkot talířů, utíkající páru či krájení nožem, tak si umíme hned vytvořit určitou představu prostoru, který je v tomto případě kuchyň.²⁸

Ve Vinárně zaznívá zmínka o prostoru hned v úvodních slovech moderátora. Téměř každé vysílání začínalo slovy typu: „Tady je Praha, Vinárna U Pavouka.“ Tudíž, hned z počátku je řečeno konkrétní město, kde se vinárna nachází. V průběhu vysílání, se postupně dozvídáme ještě přesnější určení polohy, kde by se údajná vinárna měla v Praze nacházet.

Ve vinárně byl hlavní sál. Zde bylo v hlavách a scénářích tvůrců fiktivní vinárny umístěno pódium, na kterém se odehrávala hlavní vystoupení. Toto pódium mělo velice proměnlivý a variabilní charakter, jelikož umělci měli často náročnější požadavky, co se týče prostoru a jeho vizuálního pojetí.²⁹

²⁷ Tamtéž.

²⁸ ŠTĚRBOVÁ, Alena. *Rozhlasová inscenace*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1995. ISBN 80-7067-531-4.

²⁹ SVĚRÁK, ŠEBÁNEK, cit. 2.

Pod jevištěm se nacházely očíslované stolečky pro hosty. Stůl číslo tři byl stanovištěm pro moderátory. Sál je v pořadu nazýván různými názvy. Například jazzový sklep, aula či grandsalon. Vinárna byla velice oblíbená, tudíž kapacita míst byla často nedostačující. Židlí bylo neustále málo a diváci si tudíž nosili své vlastní židle a dokonce i často museli posedávat na schodech.

Z hlavního sálu vedly dveře do kuchyně a na toalety. U těchto prostorů ovšem vinárna nekončí. Vinárna byla postupně obohacována o řadu dalších místností, kam se moderátoři za nevšedními vystoupeními přesouvali. Takovým místem je například myslivecký salónek, herna, bar, katakomby nebo zimní zahrada. Zimní zahrada byla velice přizpůsobivým a podstatným prostorem. Byla druhým hlavním dějištěm vinárny. Zde se nacházely nevšední expozice, jakou bylo například terárium s plazy, vedle kterého byla umístěna králíkárna. Důležitou částí této zahrady byl bazén, kde se odehrávala různá vystoupení. Bazén byl pokryt silnou vrstvou žabince, tudíž mnoho vystoupení nemohlo být okem diváka spatřeno. Bazén se nacházel mezi pódiem, které mělo tvar mušle, a plošinou, na které byly umístěny židle a stoly pro diváky. Byl tudíž mezi jevištěm a hledištěm. Moderátorská dvojice měla zde své speciální místo. Tím bylo čihadlo v koruně stromu starého kaštanu, ze kterého se posluchačům často hlásili.³⁰

Téměř s každým novým dílem Vinárny přicházel i nový „neoposlouchaný“ prostor, který dokázal překvapit svým obsahem či samotnou konstrukcí. Variabilita prostoru, obzvláště v této rozhlasové podobě, má nekonečně mnoho možností, jak s prostorem naložit. Některá místa zůstávají stabilní a některá mají mnoho podob a prochází až absurdními rekonstrukcemi. Díky stabilnějším lokalitám může posluchač časem odhadnout, jaký druh vystoupení bude následovat. Například v bazénu často probíhala exhibice akvabel. Tudíž když se moderátoři přesouvali k bazénu, dalo se očekávat vystoupení tohoto druhu. Nebo na pódiu v hlavním sále probíhala většina hudebních čísel.

Prostory vinárny se vyvíjely, jak interiéry, tak i exteriéry. Ale proměňovaly se spíše nezávisle na sobě. V pořadu nevnímáme soustavné a ucelené rozšiřování prostoru. Proměňuje se spíše v rámci dané situace, v rámci nové bláznivé expozice či vystoupení.

³⁰ SVĚRÁK, Zdeněk, ŠEBÁNEK, Jiří. *Nealkoholická vinárna U Pavouka*. [Díl z 23. června 1967.] [online]. [Staženo 2. dubna 2013.] Dostupné z <http://www.do-ucha.cz/>

Práce s prostorem na diváky významně pomrkává, že tady něco není úplně v pořádku. Extrémní konstrukce či rekonstrukce naznačují, že jde o vtip, jelikož za měsíc, který uplynul od vysílání posledního dílu, je téměř nemožné vybudovat novou stavbu nebo zahradu či dokonce „nafouknout“ celkovou plochu vinárny.³¹

Na téma tohoto propracovaného a složitého prostoru se Zdeněk Svěrák vyjadřuje velice jednoduše: „S prostorem jsme pracovali náhodně. Řekli jsme si, že na dvorku bude strom a tam čihadlo a my budeme líčit z toho čihadla, co se děje dole.“³²

4.2 Čas ve vinárně

Posлуhač vnímá prostor pomocí představivosti a fantazie, ale čas je vnímán bezprostředně. Pokud tedy plyne čas ve Vinárně tak, jak má a posluchač nenarazí na časovou nesrovnalost, potom jeho plynutí pouze přijímá a nějakým způsobem ho neanalyzuje. Rozhlasová hra má možnost volně nakládat s časem, prostorem i kauzalitou. Dramatický čas je zcela nezávislý na čase reálném. Tyto dva časy se mohou markantně lišit. Čas reálný může trvat 60 minut ale čas dramatický nebo fiktivní může trvat i několik let. Ale u rozhlasových her tíhne složka času spíše k iluzívnosti. To znamená, že čas reálný a dramatický je záměrně ztotožňován, aby vytvořil v posluchači pocit, že to, co se odehrává, je skutečné. A není tomu jinak ani v případě Nealkoholické vinárny U Pavouka.³³

Ve Vinárně se často hovoří o událostech předešlých. O tom, co postavy dělaly mimo vysílání pořadu nebo jak se prostory od posledního vysílání změnily. Například i zmínka o dění na pokladně před začátkem programu rozšiřuje čas o rozměr před začátek vystoupení.³⁴ Pořad se tvářil jako přímý přenos. Tento fakt maximálně podporoval věrohodnost celého dění ve vinárně. V pořadu se také vyskytovaly poznámky o časovém skluzu programu a zmínky o tom, zda je na určitou vsuvku dost času, aby se nenarušil průběh celého večera.³⁵

Čas, kdy tvůrci natáčeli pořad, byl limitován. V rozhlase má samozřejmě každý pořad určité časové rozmezí, do kterého se musí vejít. V pořadu bylo vždy zařazeno

³¹ SVĚRÁK, ŠEBÁNEK, cit. 2.

³² Rozhovor se Zdeňkem Svěrákem, cit. 14.

³³ ŠTĚRBOVÁ, cit. 29.

³⁴ SVĚRÁK, Zdeněk, ŠEBÁNEK, Jiří. *Nealkoholická vinárna U Pavouka*, cit. 30.

³⁵ Tamtéž. [Díl z 21. července 1967.]

přibližně pět skladeb. S tímto museli autoři také počítat, jelikož hudba jim zabírala až patnáct minut času.

V časové sféře musel být pořad založen na reálném základu, aby si udržel vážnou tvář. Tudíž příprava hudebního čísla musela určitou dobu trvat nebo například přesun moderátora z místnosti do místnosti trval pár desítek vteřin.

Čas je jednou z podstatných složek rozhlasové tvorby, se kterou se v případě Vinárny muselo nakládat opatrně a chytře. Hra s časem spolu s fingovanou nepřipraveností a improvizací působila velice věrohodně a chápu, že posluchači mohli být často zmatení a nejistí.³⁶

5. Osoby vystupující v Nealkoholické vinárně U Pavouka

Ve Vinárně se vyskytovalo velké množství osob. Ať už těch fiktivních nebo i reálných. Osoby ve Vinárně bych rozdělila do těchto skupin. A to do skupin, kterými jsou **reálné osoby, fiktivní osoby a diváci.**

5.1 Reálné osoby

Hlavní funkcí těchto osob je, že se nevydávají za osobu jinou. Vystupují pod svými vlastními jmény a jejich existence není založena na fiktivním základu. Mezi tyto osoby patří především moderátoři pořadu, kterými jsou Zdeněk Svěrák a Jiří Šebánek. Na těchto dvou reálných osobách spočívá zásadní úkol, kterým je zprostředkovávání celého dění ve Vinárně, čili komentování a moderování celého pořadu. Jsou zároveň i autory scénáře tudíž pravidla celé hry jsou v jejich rukách. Jiří Vondráček funkci moderátorů vystihnul takto: „ Jejich úloha, jako vystupujících osob je tedy nutně v souladu s jejich úlohou autorských tvůrčích subjektů. Z důležitostí a závažností funkce redaktorů je zřejmé, že se bez nich nemohlo obejít žádné pokračování pořadu, jde tedy o osoby, které nezbytně procházely celým seriálem. Prostřednictvím redaktorů jsme seznamováni i s osobami a postavami ostatními.“³⁷

Do skupiny reálných osob bych také zařadila známé české umělce, kteří byli opravdu součástí natáčení pořadu Nealkoholické vinárny U Pavouka, kde přispěli rozhovorem s moderátory. Díky této skutečnosti mohli znejistit i ti prozíravější

³⁶ SVĚRÁK, ŠEBÁNEK, cit. 2, s. 183 – 184.

³⁷ Tamtéž.

posluchači, kteří odhalili hru s názvem Nealkoholická vinárna U Pavouka. Mezi českými ikonami, které byly součástí natáčení, bych jmenovala například Miroslava Horníčka,³⁸ Evu Pilarovou³⁹ nebo Jiřinu Jiráskovou.⁴⁰

Superstar

Jako podskupinu reálných osob jsem zvolila takzvanou skupinu Superstar. Touto skupinou myslím převážně zahraniční umělce, kteří se prezentují svým hudebním vystoupením. Například bych uvedla - Franka Sinatru, Ethel Ennis, nebo Milta Jacksona.⁴¹ Tyto postavy jsou reálnými osobami, ale jsou zprostředkované pouze zvukovou nahrávkou v podobě písně. Jejich příchod na jeviště, je často komentován obecnými informacemi o daném umělci a jeho písni, která zazní. Občas také moderátor popíše scénu, vzrušené očekávání publika a samotné entréee umělce na scénu. Ve studiu, při vytváření pořadu, se samozřejmě zpěváci reálně nenachází. Přesto jsem tuto skupinu „superstar“ zařadila do podskupiny osob reálných - jelikož ve skutečnosti tito zpěváci existují a v danou dobu ještě žili. Jejich hlasy jsou součástí Vinárny, ale zároveň nejsou přítomni u natáčení pořadu.

5.2 Fiktivní osoby

Tyto osoby jsou postavy hrané. Tudíž bylo potřeba mít herce, který danou roli hlasově ztvární. O existenci a činnosti těchto postav se dozvídáme díky rozhovorům nebo díky samotným vystoupením těchto postav.

První podskupinu tvoří **fiktivní osoby hlavní**, které se v pořadu vyskytují pravidelně a mají svoji minulost i budoucnost. Tyto postavy se nevyskytují v počátcích Vinárny, ale až o něco později. Nedá se říct, že by se postavy nějakým zásadním způsobem vyvíjely, nebo že by měly nějaké konkrétní charakterové vlastnosti. Spíš je dáno základní odvětví nebo činnost, ve kterém se daná postava pohybuje, a následně se rozšiřuje její repertoár či znalosti na dané téma.

³⁸ SVĚRÁK, ŠEBÁNEK, cit. 2, s. 12.

³⁹ ČESKÝ ROZHLAS, cit. 4. [Díl ze 17. května 1969.]

⁴⁰ SVĚRÁK, ŠEBÁNEK. Nealkoholická vinárna U Pavouka, cit. 30. [Díl z 3. ledna 1966.]

⁴¹ Tamtéž. [Díl z 23. června 1967.]

Mezi tyto hlavní postavy patří **Kamil Hůla, Inženýr Artuš Lefler, Doktor Evžen Hedvábný a Jožka Merano Blažejovský**. Tyto postavy namlouvali neherci. Kamila Hůlu hrál topič a požárník Československého rozhlasu Emil Dolejš. Artuše Leflera namlouval Oldřich Unger, který byl redaktorem v armádním rozhlase, kde se zaměřoval na technické a vědecké obory. A poslední postavu, Doktora Hedvábného hrál jazzový hudebník Karel Velebný. Jožka Merano Blažejovský svého neherce neměl. Tuto skutečnost osvětlím na následujících stránkách, kde podrobněji rozebírám tyto postavy.

Kamil Hůla

Kamil Hůla je ve Vinárně požárníkem a později hlavním zřízencem. Jeho projev je monotónní a velice prostý. Věty, které vycházejí z jeho úst, jsou často krkolomné a někdy nedávají smysl. Jako by bylo panu Hůlovi všechno jedno. Nic ho nerozruší ani nepřekvapí. Dal by se označit za flegmatika. Tento jeho projev vytváří v kombinaci s vážnějšími tématy typu požár, únikové východy nebo bezpečnostní opatření, zábavné rozhovory, které do Vinárny zapadají.

Ukázka:

Svěrák: *Pane Hůlo, teď trochu k vaší profesi. Co byste dělal, kdyby nám tu nedej bože, vypukl ve vinárně U Pavouka požár?*

Hůla: *No, to víte, musí, člověk neví, všude ten červený kohout může vypuknout.*

Svěrák: *Ovšem, neobáváte se, že by došlo k panice? Zde v přeplněném sále?*

Hůla: *To už naše věc není. Já bych se snažil, abych prostě se zachránil. To, co by se dál dělo, za to my holt nevedeme zodpovědnost.*

Šebánek: *Já si ovšem myslím, že by obecnstvu mělo být známo, kde jsou nouzové východy, že ano.*

Hůla: *Obecnstvu... Víte, já vám řeknu, v tomhle případě, jako je U Pavouka, je těžko každému vysvětlovat předem nouzový východ, chápejte, dyž vy přijdete do vinárny někam, ať přijdete kamkoliv, ne jenom sem k nám k tomu Pavoukovu, jo, ať přijdete*

kamkoliv, tak vám jistě nebude žádnéj vrátnej vysvětlovat, kde je nouzovej východ v případě požáru, to je logický ne, ne? Cha Cha cha. ⁴²

Jiří Vondráček o této postavě píše velice výstižně: „Kamil Hůla je geniální lidový typ, hodný srovnání s významnými postavami a lidičkami Haškových a Hrabalových próz. Vytvoření této postavy je pozoruhodné také tím, že zřízenec Hůla je produktem moderní, téměř současné doby.“⁴³

Inženýr Artuš Lefler

Artuš Lefler je postavou, který se ve vinárně stará o technické záležitosti a také se zajímá o dílo Jára Cimrmana, které postupně rekonstruuje. Rozhovory s inženýrem jsou mířeny na výsledky jeho práce, které sám vytvořil nebo zjistil. Tyto rozhovory by se daly přirovnat k úvodním seminářům, které předcházejí divadelním hrám v Divadle Jára Cimrmana. Rozhovor s Artušem Leflerem je v podobném pseudovědeckém stylu jako právě tyto semináře. Artuš Lefler hovoří poměrně plynulou a srozumitelnou řečí, (na rozdíl od Kamila Hůly) která je ovšem velice monotónní.

Jako ukázkou tohoto pseudovědeckého stylu jsem zvolila rozhovor mezi Zdeňkem Svěrákem a Ing. Leflerem v liptákovské tělocvičně.

Ukázka:

Svěrák: *V liptákovské tělocvičně velmi rád vítám inženýra Leflera. Dobrý večer pane inženýre.*

Ing. Lefler: *Dobrý večer, dobrý večer.*

Svěrák: *Jsem velmi rád, že jste to stihl, vy jste měl nějaké potíže s vozem, že?*

Ing. Lefler: *No, tak maličkosti, samozřejmě...*

Svěrák: *Hlavně, že jste tady. Pane inženýre, vy už jste mi předběžně říkal, že tato tělocvična je historickou památkou ...*

⁴² SVĚRÁK, ŠEBÁNEK, cit. 2, s. 76.

⁴³ Tamtéž, s. 188.

Ing. Lefler: *Tak jednak, jako všechny objekty, které mají vztah k mistru, je i tato tělocvična jednak nejstarší v Pojizeří a jednak samozřejmě jako všechny ostatní objekty chráněna Památkovým úřadem. Takže se tedy smějí dělat pouze zásahy, které přispějí k tomuto původnímu stavu, ale nesmí se tady nic měnit, s ničím se nesmí hýbat, to konečně znáte, že?*

Svěrák: *Pardon, ani vymalovat se tu nesmělo?*

Ing. Lefler: *Ne, ne, ne, ne, ani vymalovat, protože tadydle, jak si právě všímáte, nahoře, nad těmi ribstoly, tam, tam, tam je přímo historický otisk...ano, ten veliký otisk.*

Svěrák: *Myslíte od toho míče?*

Ing. Lefler: *Ano, Ano, to je historický otisk prvního míče této liptákovské tělocvičny, to byl medicinbal první, možná by Vás zajímala etymologie tohoto názvu...*

Svěrák: *Jistě*

Ing. Lefler: *Ten míč byl věnován místním lékařem. A Jára Cimrman, aby nějak zachoval...ten smysl tohoto daru, tak nazval míč po lékaři, že Medicin Ball – míč, že, a tak se název tohoto velkého míče ujal a dodnes jej používáme, aniž vlastně víme, že jeho původce, objevitelem je Jára Cimrman.⁴⁴*

Dr. Hedvábný

Doktor Hedvábný není zaměstnancem vinárny, nýbrž jejím pravidelným hostem, který ovšem k vinárně už patří a je její součástí. Dr. Hedvábný je hudebník a odborník na hudební teorii, a tak často komentuje a uvádí právě hudební vystoupení. Tato postava je nám opět zprostředkována díky rozhovorům, především o hudební tematice. Jeho projev je dynamičtější a barevnější na rozdíl od ing. Leflera a pana Hůly, jejichž projevy jsou nevýrazné, což souvisí s náturou a zaměřením jejich postav. Velice specifický byl díl z 21. října 1966, kdy Dr. Hedvábný vede konverzaci s hudebníkem Karlem Velebným. Vedou diskuzi o vzniku saxofonu. Vtip je v tom, že Dr. Hedvábného nemluví nikdo jiný než Karel Velebný. Tudíž je to takový schizofrenický rozhovor. Jako ukázkou Dr. Hedvábného jsem si

⁴⁴ Tamtéž, s. 35.

zvolila rozhovor dílu z 15. září 1967, kde vystupuje nejen Dr. Hedvábný, ale také Josef Škvorecký, který byl opravdu součástí natáčení.

Ukázka:

Svěrák: Nuže, přicházíme s mikrofonem ke stolu, kde sedí doktor Hedvábný, a jak už jsme vám říkali, dnes tu není sám. Poznáváme známou tvář spisovatele Josefa Škvoreckého – Dobrý večer!

Škvorecký: Dobrý večer.

Dr. Hedvábný: Dobrý večer.

Svěrák: Pánové, my bychom rádi uskutečnili krátký rozhovor během přestávky v hudebním programu, pane doktore, vy jste měl určité starosti s posluchači, kteří vaše názory, vaše projevy zde ve vinárně leckdy berou, řekl bych, na lehkou váhu.

Dr. Hedvábný: No, to se skutečně potvrdilo, zvláště po posledním mém projevu o těch klubech přátel Járy da Cimrmana, kdy se sešlo několik dopisů, ve kterých posluchači píší, že mají jisté pochybnosti o – třeba existenci Divadla Járy Cimrmana není, že tam je napsáno divadlo Antitalent a tak...tak to právě vzhledem k tomu, že bych to chtěl uvést na pravou míru, tak jsem přivedl pana doktora Škvoreckého, a prosil bych ho, aby sám – doufám, že posluchači jemu uvěří, aby sám o tom třeba něco řekl.

Škvorecký: No, ano, já jsem taky měl nejdřív jisté pochybnosti o existenci tohoto divadla, ale skutečně jsem, někdy v červnu, tuším to bylo, byl na takovém uzavřeném večírku, kde jsem byl svědkem jednak velice zajímavého vědeckého symposia, kde pánové, kteří se zasloužili o objevení díla a prozkoumáváním života a díla Járy da Cimrmana, probrali tenhle zvláštní jev naší literatury ze všech stran - to bylo v první části pořadu, potom zachovalé dílo Járy Cimrmana předvedli. Musím říct, že z toho symposia se mě jasně narýsovala postava tohoto zanedbávaného tvůrce v celé své takové neurčitosti, a ta hra mě potom vyloženě překvapila, protože tam, jak on třeba zachází s herci, jak on hercům v rámci tohoto svého textu, dává takovou naprostou svobodu – pokud tedy oni přísně zachovají to, co jim napsal, že, tak to bylo skutečně pozoruhodné, a – no, prostě chtěl jenom říct, že to divadlo existuje a že skutečně bude mít premiéru pro veřejnost, která

bude 4. října, a mohou tedy také s potěšením dodat, že jsem byl pozván, abych položil základní kámen, k tomu divadlu, což také 4. října učiním.⁴⁵

Jožka Merano Blažejovský

S touto postavou je spojen pojem *šokismus*. Tento *šokismus* spočíval ve vystoupení, která měla „diváky“ (posluchače) doslova šokovat. Často předváděl svá čísla se svoji mladou ženou, Uňou Uhuto Blažejovskou. Přesto, že mistr v pořadech nemluví a jeho šokující čísla jsou pouze komentována, je tato postava ve vinárně služebně nejstarší. V pořadu se o této postavě hovoří jako o mistrovi magie a manipulátorství. Tato postava je svým zpracováním podobná Járovi Cimrmanovi, jelikož jeho vystoupení nebo činy, jsou pouze komentována a popisována. Tudiž tato postava nepotřebovala herce, ale scénář, kde jsou popsána jeho vtípná vystoupení, která následně komentovali tvůrci Vinárny. Na rozdíl od ostatních postav známe jeho přibližnou fyzickou podobu. Je drobného vzrůstu a má dlouhé šedé vlasy a vousy. Je to vizáž klasického kouzelníka z pohádek.

Zdeněk Svěrák s Jiřím Šebánkem ve své reportáži z vinárny popisují také fázi, kdy si mistr připravuje veškeré rekvizity, které bude k vystoupení potřebovat. Je popisován i jeho vzhled včetně kostýmu, který u jeho vystoupení nesmí chybět. Samotný popis vystoupení Merana Blažejovského je podán velice dramaticky. Je komentován téměř jako fotbalový zápas. V armádním rozhlase komentovali autoři například vojenská cvičení. A těchto zkušeností využili při vystoupení Merana Blažejovského.

S mistrovým příchodem na scénu je spojena speciální znělka, která pravidelnému posluchači už napoví, že na jevišti se neobjeví nikdo jiný než mistr Jožka Merano Blažejovský. Jako příklad jeho šokujícího vystoupení jsem zvolila číslo, kde účinkuje také mistrův malý syn.

Ukázka:

(Mistrova znělka, do znělky)

Svěrák: *No, prosím. Myslím, že není třeba říkat, kdo se jako blesk z čistého nebe objevil na scéně vinárny U Pavouka. Ano, je to miláček zdejšího publika, kouzelník iluzionista a Mistr*

⁴⁵SVĚRÁK, ŠEBÁNEK, cit. 2, s. 143.

šokismu – Jožka Merano Blažejovský! A v zápětí vítá obecenstvo jeho mladičkou choť Tahitanku, paní Uňo Uhuto Blažejovskou! Jak jistě víte, je novopečenou maminkou. A musím bez nadsázky přiznat, že mateřství její exotickou krásu jen znásobilo. Smolně černé vlasy splývají doslova jako vodopád po její bronzové šíji. Zlatý opasek přetíná její postavu ve dvě. Dvě paví pera ostře kontrastují s černým přiléhavým trikotem.

Šebánek: No, věnujme snad trochu pozornosti i Mistrovi samotnému, který teď přináší na scénu zinkovou vaničku. Jožka Merano Blažejovský má na sobě vkusný domácí župan a trepy televizorky. Jeho choť Uňo Uhuto zatím zmizela v zákulisí. Sledujeme nyní pořadatele, kteří jeden za druhým přicházejí s uhlířskými putnamy na zádech a vysypávají z nich před stůl s vaničkou něco, co vypadá jako...

Svěrák: Myslím, že to bude pěnová guma.

Šebánek: Ano, kolega má pravdu, jsou to odřezky pěnové gumy, jaké se používají na doskocích při skoku o tyči. No, to jsem opravdu zvědav, k jakému účelu budou sloužit při Mistrově produkci. (obrovské výbuchy smíchu)

Svěrák: A je tu první šok, přátelé! Paní Uňo Uhuto se nám objevila opět na scéně, tentokrát však, věřte si tomu nebo ne, s nemluvnětem v náručí. Nemůže být mýlky - snědý kojeneček v povijanu není nikdo menší, než Mistrův syn Matěj Uhuto Blažejovský. Právem pyšná paní Blažejovská zdvihá teď chlapce, s grácií sobě vlastní, vysoko nad hlavu! Blahopřejeme!

Šebánek: Na pódium se dostavil Mistrův osobní lékař a masér, doktor Klevis. Přistupuje k zinkové vaničce s teploměrem – zjišťuje teplotu vody. Teď kývá na pořadatele, ten dolévá ze džbánu horkou vodu, vidíme, jak se z ní kouří - a dost! Gesto doktora Klevise značuje, že lázeň má již předepsanou teplotu. A to byl, zároveň pokyn, pro paní Uňo Uhuto Blažejovskou, aby hbitě, to je skutečně obdivuhodné, jak zručně si počíná, rozbalila povijan a ponořila kojence do vaničky. (potlesk)

Svěrák: Pan Matěj, zřejmě vodomil – žádný pláč, žádné protesty, naopak radostné šplouchání. Šup! A už tam s ním plave malá kaučuková kachnička. To vše, je pravda velmi roztomilé, ale zatím nám uniká smysl Mistrovy produkce. Až teď snad. Ačkoliv – proč přináší doktor Klevis kyslíkovou bombu?

Šebánek: Napětí vzrostlo natolik, že frekventanti kurzu Sám sobě zachráncem opustili do jednoho Myslivecký salónek a nahrnuli se před nás, takže stěží vidíme na jeviště, kde teď paní Uňo zavazuje svému choti oči černým šátkem.⁴⁶

Jako druhou podskupinu jsem zvolila **fiktivní osoby epizodní**. Tyto osoby se vyskytují pouze v jednom díle. Jako příklad bych uvedla hlavní členku akvabelistického spolku, která poskytuje rozhovor po svém výkonu v bazénu.⁴⁷ Tyto epizodní postavy ztvárňovali většinou zaměstnanci v rozhlasu

5.3 Diváci vinárny

Tento druh diváků je specifický, jelikož ho tvoří složka ve zvukovém fondu rozhlasu. Některé zvuky byly ovšem natáčeny i v exteriérech. V pořadu se využívá divácký potlesk, smích či nesrozumitelná rozprava u nealkoholického vína. Posлуhač může vnímat šum a smích diváků spíš podprahově. Tyto zvuky však tvoří velice důležitou složku pořadu, jelikož podtrhuje jeho autenticitu a věrohodnost. Jako podskupinu bych zvolila **personál** vinárny, který k pořadu neodmyslitelně patří a stará se o pohodlí diváků. Jejich činnost je zprostředkována díky moderátorům, kteří čas od času komentují jejich konání na place.

6. Jára Cimrman ve vinárně

Jak jsem již několikrát zmínila, Jára Cimrman se zrodil v pořadu Nealkoholická vinárna U Pavouka. Zprvu autoři této postavě nevěnovali velkou pozornost. Ze začátku totiž nevěděli, že z Cimrmana vznikne fenomén, jakým je dnes. První zmínka o Járovi Cimrmanovi se nachází v díle z 16. září 1966. V tomto díle se o něm hovoří jako o řidiči parního válce, který má ve vinárně svoji expozici v nafukovacím stanu. Vystavuje exponáty, které svým parním válcem přejel.

„Jednou ze zajímavostí instalovaných zde v areálu je obrovitý nafukovací pavilon B, v němž vystavuje svá díla, v Československu vůbec poprvé, naivní sochař samouk – Jára Cimrman. Došlo k nehodě, nafukovací pavilon z neznámých důvodů ušel a splaskl, takže

⁴⁶ Tamtéž, s. 71-72.

⁴⁷ SVĚŘÁK, ŠEBÁNEK, cit. 30. [Díl z 23. června 1967.]

slíbená exkurze bohužel odpadá. Vážení posluchači, je to smutný pohled na zplihlou celtovinu, z níž trčí obrysy naivních soch - ovšem, ovšem ještě naivněji, jak vidím, si počíná sám jejich tvůrce, ano, je to on – Jára Cimrman. Bůh ví, kde si opatřil pumpičku na kolo, kterou si teď zoufale snaží obrovitý pavilon znovu nafouknout – nu, nejde to, samozřejmě a zdá se, že ani pořadatelé si s tím nebudou vědět rady. Je to opravdu škoda, že návštěvníci vinárny U Pavouka nebudou moc zhlédnout Cimrmanovy originální plastiky, inspirovány povoláním tohoto lidového umělce, Jára Cimrman je řidičem parního válce u národního podniku Stavby silnic a železnic v Hradci Králové.“⁴⁸

O necelý měsíc později od zmínky v pořadu o řidiči parního válce se Jára Cimrman do Vinárny vrací, ale už ne v pozici řidiče, ale jako známý génius, jehož díla jsou postupně nacházena a zkoumána. Zde si už Cimrman vytváří charakter a tvář, s jakou byl posunut na divadelní prkna. Jak jsem již uvedla, tak první zmínka o Járovi Cimrmanovi byla v pořadu 16. září 1966. A na konci října roku 1966 přišel Jiří Šebánek s koncepcí Divadla Járy Cimrmana a jeho géniem Járou Cimrmanem. První představení se hrálo o rok později, tudíž Vinárna a divadlo běželi od této chvíle po nějaký čas současně. Díky této kombinaci se rozhlas s divadlem propojoval jak po stránce propagační, tak i po stránce informativní - co se týče života a díla Járy Cimrmana. Ve Vinárně už ale nemohl být Jára zesoučasňován. Jeho konání nemohlo být v pořadu aktuálně komentováno, jako tomu bylo u jiných postav, jelikož byl brán jako historická postava, jehož pozůstalost postupně vyplouvala na povrch.

Na počátek existence Járy Cimrmana jsem se zeptala Zdeňka Svěráka. Mimo jiné mě zajímalo, jak tento český génius přišel ke svému jménu: „Napadlo nás jméno Cimrman a Jára. Zní to tak hezky umělecky. Třeba Jára Pospíšil byl operní pěvec, Jára Kohout byl komik, takže proto Jára. Jirka Šebánek tvrdí, že tenkrát hrál hokej za Chomutov nějaký Cimrman, a že se mu to líbilo. Vůbec jsme nevěděli, že toto jméno bude mít nějaký delší život než jen pro tento účel. A když potom Jiří Šebánek svolal schůzi a řekl, že bychom měli zkusit založit divadlo a že by chtěl uvádět hry neznámého českého génia a že by se

⁴⁸ SVĚRÁK, Zdeněk, ŠEBÁNEK, Jiří. *Vinárna U Pavouka*. Litomyšl: Paseka, 2001, s. 117.

mu líbilo jméno Cimrman a já říkám, že už máme toto jméno pro člověka ve Vinárně a ona na to, že to jednou proletělo éterem a nikdo už si na to nevpomene.“⁴⁹

Při psaní své bakalářské práce jsem narazila na zvláštnost ve spojitosti s Cimrmanovým jménem. V mých pramenech se často objevovalo jména Jára da Cimrman. Zdeňk Svěrák mi tuto problematiku osvětlil. „Náš lid totiž potřeboval český protějšek Leonarda da Vinci. Čili proto Jára da Cimrman. Ale po nějakém čase, se tvůrcům toto zdouhavější jména omrzelo. Tuto situaci vyřešili tak, že dopisy, které chodily na jméno Jára da Cimrman, byly pečlivě přezkoumány a bylo zjištěno, že Jára da, znamená zkratka Jar da.“⁵⁰

7. Počet dílů Nealkoholické vinárny U Pavouka

„Vysílalo se jednou měsíčně. Myslím si, že to bylo vždycky ve čtvrtek nebo v pátek od 20:00. Dost se to poslouchalo. To byla éra, kdy ještě televize nebyla tak všemocná. My jsme nebyli rádi, když nám televize brala obecnost. Rozhlas je médium, které vyžaduje fantazii.“⁵¹

Přesné číslo odvysílaných dílů jsem se od Zdeňka Svěráka nedozvěděla, jelikož paměť se časem proměňuje. Rozhodla jsem se tedy pátrat podrobněji. Ke zjištění, kolik se přibližně vysílalo dílů Nealkoholické vinárny U Pavouka, mi byla nápomocna tabulka, kterou jsem si vytvořila. Pracovala jsem se třemi zdroji.

Prvním zdrojem byl časopis Československý rozhlas. Tento časopis se do roku 1965 jmenoval Československý rozhlas a televize⁵² a poté se oddělil od televizního programu a jmenoval se pouze Československý rozhlas. Pročítala jsem čísla tohoto časopisu od roku 1965 až po rok 1969. Tento časový úsek je pro mé bádání klíčový. Orientace ve změní stovkách rozhlasových pořadů, napsaných tím nejdrobnějším písmem, pro mě nebyla snadná. Vyhledávala jsem vysílání jednotlivých dílů Vinárny U Pavouka. Poznatek jsem si vždy zaznamenala, včetně obsahu daného dílu. S menšími odchylkami a pauzami se vysílalo jednou měsíčně. V některých časových intervalech jsem v téměř pravidelném vysílacím čase Vinárny nacházela pořad Sedmilhář. Proč tomu tak bylo, si již

⁴⁹ Rozhovor se Zdeňkem Svěrákem, cit. 14.

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² *Československý rozhlas a televize*. Praha: Orbis, 1965, roč. 32.

nevzpomíná samotný autor Zdeněk Svěrák. Posлуchači mohli tento pořad poslouchat většinou ve čtvrtek nebo v pátek kolem osmé hodiny.

Mým **druhým zdrojem** byla komunikace s Českým rozhlasem. Byl mi poskytnut a následně zaslán soupis Vináren, které se v archivu dochovaly.

A **třetím zdrojem** byla kniha s dochovanými scénáři, o které jsem se již zmiňovala a ze které nejvíce čerpám. Nadpis každého přeepsaného dílu či rozhovoru obsahoval i datum jeho vysílání.

U těchto tří zdrojů se některá data vysílání přesně neshodovala. Byl to rozdíl několika dní. Ale z velké části se data shodovala přesně. Díky e-mailové korespondenci s Pavlem Koberou z Českého rozhlasu mi byly tyto odchylky vysvětleny, neboť data, která mi byla poskytnuta z rozhlasu, jsou data natáčení pořadu, a ne data vysílání. Pro mě bylo ale podstatné zjistit, kolik dílů mohlo být vysíláno celkově. Tento počet nemusí být úplně přesný, jelikož některé díly se nedochovaly v žádné formě a už není možnost bližšího dohledání. Ale podle mého názoru je rozdíl mezi resumé mé tabulky a absolutním počtem dílů malým číslem.

V tabulce se vyskytuje kolonka zdroj. Zdroj s číslem **1** je časopis Československý rozhlas, zdroj pod číslem **2** je soupis pořadů poskytnutý od Českého rozhlasu a zdrojem číslo **3**, je kniha Vinárna U Pavouka - Výbor ze scénářů stejnojmenného rozhlasového pořadu.

DATUM	OBSAH	ZDROJ
6. 12. 1965	vůbec první díl, který je znám, dochoval se pouze ve scénáři, obsahuje mnoho hudebních vystoupení, obsahuje čtení povídky Miroslavem Horníčkem: Jak jsem bojoval	1,3
3. 1. 1966	silvestr ve vinárně U pavouka, beseda Z. Svěráka, M. Horníčka, dr. Morávka, A. Jiráskové na téma "Kdo lpí více na životě" s ukázkami programu vinárny	1,2,3
7. 2. 1966	pondělí 19:35, přehlídka vokálních skupin, kouzelník Blažejovský	1,2
31. 3. 1966	Šebánek, Svěrák	2,3
28. 4. 1966	Jožka Merano Blažejovský	3

12. 5. 1966	čtvrtek 19:45, přehlídka evergreenů, playboy Čejka, věčně zelené nápoje	1,2
16. 6. 1966	rozhovor s doktorem Evženem Hedvábným, první dochovaný rozhovor s touto postavou	3
16. 9. 1966	výběrový program na závěr letní sezony, mezistátní utkání ve vodním pólu s grónským družstvem zaměstnanců rybného průmyslu, výstava naivního sochařství v nafukovacím pavilonu, vstup pouze s maskou	1,2,3
25. 11. 1966	jazzový večer se zahraničními orchestry a zpěváky, výstup kouzelníka Blažejovského, bažanti, zaječí na smetaně a jiné pochoutky z loveckých honů	1,2
23. 12. 1966	předvánoční a předsilvestrovský program	1,2,3
20. 1. 1967	zahraniční orchestry, kouzelník Blažejovský předvede nejúspěšnější číslo svého skandinávského turné, nové ubrusy	1,2,3
17. 2. 1967	masopustní program, fragmenty z díla J.C.	1,2,3
24. 3. 1967	rozhovor s doktorem Hedvábným nad dopisy posluchačů, obsluha v minikalhotách	1,3
21. 4. 1967	nová šokující kreace kouzelníka Blažejovského, mléčné občerstvení	1,2,3
19. 5. 1967	jazzový majáles, o neznámém českém mistru Járu Cimrmanovi, světová výstava šněrovací obuvi	1
23. 6. 1. 1967	pátek 20:00, zahájení letní sezóny na terasách, taneční vložka U.U. Blažejovské, vystoupení akvabel v zahradní nádrži, výstavní pavilon J.C.	1,2,3
21. 7. 1967	pátek 20:00, slavnostní otevření kouzelníku J.C., přenosné mraveniště, větrný mlýn a další atrakce pro zahraniční i domácí návštěvníky	1,2,3
18. 8. 1967	pátek 20:00, program pod širým nebem, atrakce playboje Hůly, vodotrysky, labuť, zimní zahrada	1,2,3
15. 9. 1967	pátek, zakončení letní sezóny benátskou nocí-gondola v zahradní nádrži, o korespondenci J.C s A. Einsteinem. Nové parkety a dveře	1,2,3
20. 10. 1967	zahájení podzimní sezóny v jazzovém salónku.	1,2,3
17. 11. 1967	rozhovor s Dr. Hedvábným nad objevy z díla mistra J. da Cimrmana, názory zřízence Kamila Hůly	1,2,3

26. 1. 1968	V mysliveckém salonku je výstava umělých samorostů	1,2,3
26. 3. 1968	Nová produkce J.M. Blažejovského „Jazz- Four Freshmen, Louis Armstrong	1,2,3
24. 5. 1968	Benny Goodman, Harry James, Count Basie a jiní	1,2,3
10. 11. 1968	přenos z Cimrmanova Liptákova	3
8. 12. 1968	velký výběr rybích konzerv a zmrazených zeleniny	1,2,3
23. 1. 1969	Šebánek, Svěrák	2,3
22. 2. 1969	rozhovory se zaměstnanci	2
20. 3. 1969	zpívá Louis.Armstrong, Ella Fitzelardová	2,3
19. 4. 1969	rozhovory s pracovníky vinárny	2,3
17. 5. 1969	zpívá Eva Pillarová	2,3
15. 6. 1969	pravděpodobně vůbec poslední dochovaný díl	3
12. 9. 1969	jazzová hudba prokládána rozhovory	2
6. 12. 1969	rozhovor s doktorem Evženem Hedvábným, dochoval se pouze na pásu vybraných rozhovorů	3

Z mé tabulky tedy vyplývá, že během čtyř let bylo vysíláno přibližně **třicet čtyři** dílů. Některé údaje z mého výzkumu o počtu dílu jsou pozoruhodné, jelikož se v časopis Československý rozhlas by měly být informace téměř na 99 % určující. Je tedy zajímavé, že z jiných zdrojů jsem určitý díl našla, ale v časopise toto vysílání uvedeno nebylo. Moje hypotéza je, že tyto díly nemusely být z nějakých důvodů vůbec vysílány. Další zvláštností jsou až několika měsíční pauzy vysílání. Zda se díly nedochovaly nebo nebyly vysílány vůbec, je již dnes zřejmě velice obtížně dohledatelné.

8. Struktura a popis dílu Nealkoholické vinárny U Pavouka z 23. června 1967

Ve své bakalářské práci se snažím přiblížit pořad Nealkoholická vinárna U Pavouka, proto jsem zde zařadila kapitolu, kde podrobněji popisuji průběh jednoho celého dílu, abych čtenářovu představu o tomto pořadu zkonkretizovala. Tuto kapitolu jsem zařadila také proto, že koncepce tohoto dílu je obdobná i u epizod jiných. Tudíž se na tomto základě dá vytvořit určitá představa o pořadu a jeho celkové poetice. Vybrala jsem si díl z roku 1967.

Na počátku téměř každého dílu Vinárny se Šebánek se Zdeňkem Svěrákem přivítají s posluchači z koruny kaštanu. Následuje přivítání moderátorů s orchestrem a účinkujícími, jako jsou například akvabely, které budou vystupovat v zahradním bazénu. Dále Zdeněk Svěrák popisuje obecnost. Podnik je až po strop plný. Jako důkaz udává posluchačům konkrétní počet diváků, který je nahlášen z pokladny. Ve vinárně se nachází 378 platících diváků. Tyto drobné detaily dodávají na důvěryhodnosti a propracovanosti celé vinárny, která se tímto rozšiřuje o prostory pokladny. Následně moderátoři popisují průvod, který jde vinárnou v čele s manželi Uňo Uhuto Blažejovskou a Jožkou Merano Blažejovským, kteří jsou stálými hosty pořadu. Zdeněk Svěrák dodává popis těchto postav, například, že Uně je devatenáct let a tlačí před sebou kočárek s rozesmátým synkem Matějem. Vedle této dvojice kráčí bělovlasý mistr Blažejovský v kostýmu Neptuna s trojzubcem v ruce. Za ním jde osmičlenná skupina akvabel v plovacích úborech. Posluchač má díky těmto popisům neuvěřitelné množství možností, jak si vše vizualizovat.

Jako zvukovou kulisu můžeme slyšet ladění a zkoušku orchestru a následný potlesk při zahájení čísla, které započal Neptun mávnutím trojzubcem. Dále je popsáno vystoupení samotných akvabel, které jsou pod vedením mistra Blažejovského à la Neptuna. Komentování tohoto sportu je již samo o sobě lehce komické. Skupina akvabel náhle vytvoří figuru pavouka křížáka a nejstatnější akvabela je uprostřed a má na zádech kříž. Následně začne tato akvabela vypouštět vlákno, které je ovšem prádelní šňůrou. Po ní přichází jako provazochodec inženýr Artuš Lefler, který je stálou postavou tohoto pořadu, za ním Evžen Hedvábný, který je taktéž stálým hostem. Na zádech mají nosítka, na kterých spočívá nedávno objevená autobusta českého myslitele Járy Cimrmana. Za

nimi po vláknu následuje orchestr. Orchestr již slyšíme zkoušet, čili po provaze musí jít hudebníci, kteří zároveň hrají na své nástroje, což je další vtipný detail, který na posluchače spiklenecky pomrkává. A na závěr přichází po prádelní šňůře hlavní umělecké hvězdy ze Západu, jako například Frank Sinatra, Ethel Ennis, George Sparing, Milt Jackson. Celý průvod uzavírá pan Kamil Hůla, který je hasič a v ruce drží červený hasicí přístroj, kterým posléze praští o zem a místo hasicí pěny se snaší na diváky fialkový parfém. Po uvedení a přehlídce všech hostů večera zůstává na jevišti paní Uňa Uhuto Blažejovská. Zdeněk Svěrák zmiňuje, že v programu se můžeme dočíst, že má následovat taneční fantazie na Perském trhu. Díky zmíněnému programu získává Vinárna další důvěryhodný rozměr. Posluchač nemá problém si během vteřiny představit, v podstatě i podvědomě, vytištěný papírový program. A člověk má tendence věřit věcem hmatatelným a napsaným. Tudíž není důvod, proč by program tištěný neměl být reálným podkladem pro program, který probíhá ve Vinárně.

Umělkyně Uňa Uhuto má na sobě kostým harémových odalisek, přes ústa má roušku a na rameni svinutý koberec peršan. Ozývá se orientální rytmická hudba a Zdeněk Svěrák komentuje dění na jevišti. Mluví o tom, jak dívka přináší koberec na trh. Tento koberec je z dílny jejího otce. Moderátor dění komentuje pomalu, tiše a s pauzami. Z jeho projevu je cítit, jakoby opravdu se zaujetím sledoval tanečnici a vyčkával, co se bude dít dál. V pauzách slyšíme zřetelně orientální hudbu, která dává prostor pro posluchačovu představivost a také navozuje atmosféru tohoto exotického prostředí. Svými pohyby tanečnice nabízí koberec zámožnému vezírovi a toho představuje sám Jožka Merano Blažejovský, který má na sobě hedvábný župan a na hlavě turban. Vezír nemá o koberec zájem. Dívka dělá salta. Vezír však kouří hašiš a stále nejeví zájem. Dívka lomí rukama a pláče. V pauzách se vyskytuje potlesk diváků, který vypovídá o úspěchu této taneční kreace. Dívka na jevišti je zoufalá, že nemůže prodat koberec. Zvolí tedy své ženské přednosti a tančí na koberci břišní tanec. Vezír nakonec dívku zavine do koberce. Následuje veliký aplaus a konec tohoto vystoupení a hudební vložka, kterou zprostředkovává zmiňovaný orchestr. V pozadí slyšíme stále šum vinárny včetně výrazného ženského smíchu. Zdeňku Svěrákovi se do sluchátek hlásí jeho kolega Jiří Šebánek, kterému předává slovo do jazzového salonku. Přechod tvoří několikasekundová tichá pauza, která je ukončena jazzovou hudbou, která postupně přidává na decibelech.

Druhý moderátor děkuje za předání slova a uvádí hudební skladbu Vladimíra Tomka. Následuje hudební vystoupení.

Moderátor po hudební vložce vystoupí s mikrofonom na jeviště a dělá s hudebníkem Vladimírem Tomkem rozhovor, který ukončuje další jazzová skladba. Po jejím skončení moderátor předává slovo opět na stanoviště číslo jedna, kde bude probíhat hlavní číslo večera a tím je vystoupení Franka Sinatry. Zdeněk Svěrák vyplňuje čas před vystoupením popisem prostoru. Popisuje zahradu, kde jsou pěšinky vysypány říčním pískem vybagrovaným z řeky Ploučnice. Stromy v zahradě jsou sestřiženy ve stylu anglického parku. Moderátor poukazuje na nepříjemnost, která kazí tuto malebnou kompozici. Tím je systém okapů, který je po celém areálu. Tento systém svádí dešťovou vodu do koupelny vrchního. Víme tak, že některý personál má ve vinárně své stálé zázemí. Komentátor načíná další větu, vyruší ho ovšem gradující potlesk, který ohlašuje příchod slavného Franka Sinatry. Ke zpěvákovi se vrhla celá řada fanoušků. Ti museli přebrodit vodní příkop, který odděluje jeviště od hlediště. Pořadatelům se nechce namočit, tak obcházejí sál po lávce a usměrňují rozvášněné diváky.

Následuje píseň Franka Sinatry *That's live* a poté skladba *Winchester Cathedral*. Po písničkách se opět vyvalí fanouškovský dav s deníčky na podpis. Jeden z diváků se začne topit. Musí zasáhnout hasič pan Hůla se záchranným bidlem. Zdeněk Svěrák předává slovo do jazzového salonku, kde je poklidnější atmosféra. V jazzovém salonku právě probíhá vystoupení Milta Jacsona. Po jeho skončení spěchá moderátor za Doktorem Hedvábným, který se chystá zaplatit útratu a odejít. Následuje krátký rozhovor. Dovídáme se však, že doktor Hedvábný pouze spěchá na vystoupení akvabel, které se odehrává v zahradě. Následně se rozpovídá o tomto vystoupení. Dozvídáme se, že vystoupení má název *Volání Casablanky* a autorem „akvascénáře“ je Jára Cimrman. Režisérem tohoto čísla je iluzionista Merano Blažejovský. Zjistilo se, že Jára Cimrman byl zakladatelem akvabelistiky. Byl totiž zaměstnán v cirku Krakowja, se kterým se plavil do Afriky přes Středozevní moře. Parník se ovšem potopil. Zachránilo se několik zvířat a lidí. Všichni byli zoufalí, že utonou a umrznou. Jára Cimrman přišel na to, že by se měli nějakým způsobem všichni zahřívát. Vymyslel různé cviky ve vodě, které na jeho povel všichni dělali. Všechny to začalo bavit, a když je za 30 dní vylovili, tak byli všichni vyhublí na kost, ale měli nacvičené tři celovečerní programy akvabelistiky. Náhle se ozývá upozornění z rozhlasu o začátku vystoupení akvabel. Doktor Hedvábný společně s moderátorem přecházejí do zimní

zahrady s bazénem, kde proběhne vystoupení. Během tohoto přesunu dostane slovo druhý moderátor a uvede skladbu Teda Heavse. Po skladbě Zdeněk Svěrák uvádí skupinu krasoplavkyň, které se chystají vystupovat. Pro jejich vystoupení jsou nutné přípravy a v této pauze, ve které se ozývají ruchy a manipulace s předměty, seznamuje moderátor posluchače s touto akvabelistickou skupinou. Průměrný věk akvabel je 52 let. Pouze dvě členky osmičlenného souboru neumí plavat a používají korků. Po představení souboru následuje potlesk a nástup akvabel a Jožky Merano Blažejovského. Doprovází ho hudební znělka, která je spojena s nástupem této postavy. Blažejovský odhazuje květovaný župan. Jeho tělo je opatřeno bronzovým nátěrem. Akvabely mají na sobě plavky z krepilonového materiálu pošívané umělými šupinami a na hlavě samozřejmě koupací čepice, které byly vyrobeny z plynových masek. Můžeme slyšet tiché šplouchání vody. Zdeněk Svěrák komentuje výstup tichým hlasem. Je to proto, aby nerušil diváky při tomto zajímavém vystoupení, které právě začíná. Hladina je klidná, jelikož vše se odehrává pod ní, jenže je zakalena silnou vrstvou žabince. Slyšíme zvláštní hudební podkres, který připomíná znělku z večerníčku. Náhle se ozývá lehce hanlivé pískání publika a po doznění hudby slyšíme zvučný smích opět ze strany publika. Akvabely vystupují z vody. Moderátor s jednou z nich udělá rozhovor. Tyto epizodní postavy namlouvali známí moderátorské dvojice, jako například paní uklízečka z rozhlasu nebo údržbář. Po rozhovoru následují dvě skladby od Ethel Ennis. Komentátor se mezi skladbami hlásí od stolu číslo sedm, kde říká o této zpěvačce základní informace, a loučí se s diváky. Následně upozorňuje na další vysílání v pátek z Nealkoholické vinárny U pavouka, které proběhne 21. července 1967.⁵³

9. Konec Vinárny

Díky politické situaci v Čechách byla Vinárna poměrně odvážným počinem, jelikož socialistický režim nebyl příznivcem svobody projevu, zajímavých nápadů či originality. V roce 1968 byla doba sice uvolněnější a příznivější, ale toto období nazývané Pražské jaro nabralo rychlého konce, a to v noci z 20. na 21. srpna téhož roku, kdy vojska Varšavské smlouvy v čele s armádou Sovětského svazu vstoupila do Československa, aby zastavila započaté reformy. V souvislosti s politickou situací mě zajímalo, zda měla Vinárna v tomto směru nějaké problémy. Zdeňka Svěráka jsem se na toto téma zeptala, ale

⁵³ SVĚRÁK, ŠEBÁNEK, cit. 30. [Díl z 23. června 1967.]

z politického hlediska neměli tvůrci s pořadem žádnou větší potíže. Ani co se týče cenzury. Ale ukončení vysílání Vinárny mělo i přesto vypjatější ráz. Zřejmě poslední dochovaný díl byl vysílán 15. června 1969. O konci Vinárny mi vyprávěl Zdeněk Svěrák.

„Skončili jsme v rozhlase za okupace. My jsme byli v hlavní budově. Redakce armády byla v nynější Dykově ulici, tam je dnes pamětní deska. Tenkrát se ta ulice jmenovala Hviezdoslavova. Je tam deska, že se tam narodil rodák Jára Cimrman. V zahradě vily se natáčely exteriéry pro vinárnu. Ty hluky pro vinárnu.

Bylo to detašované pracoviště a ne každý to věděl. Byly tam linky spojené s hlavní budovou, tak se dalo dělat ilegální vysílání proti Rusům. Proti okupantům. My jsme celý týden neviděli, co se děje. Vysílali jsme jako Československo 1. Když Dubčeka vystřídal Husák, tak jsme všichni tři, Šebánek, Čepelka, a já podali výpověď. Ne, že by nás vyhodili. Věděli jsme, co by nás tam čekalo. Nutili by nás jezdit k ruským posádkám. My jsme byli všichni v komunistické straně, jinak bychom nemohli pracovat v rozhlasu. Tak jsme vystoupili z komunistické strany i z ROH. Potom jsme vysílali tajně. To tajné vysílání bylo během okupace. Když Rusové obsadili hlavní budovu rozhlasu, tak jsme asi deset dní vysílali takzvané legální vysílání. Protože pro nás byly nelegální jejich vysílače a jejich proudy. Takže jsme tam vydrželi, dokud se ta naše delegace v čele s prezidentem Svobodou a Dubčekem nevrátila z Moskvy a nepodepsala protokol, že souhlasíme s okupací. Pak to vysílání přestalo a zase jsme se vrátili k normálnímu, ale když jsme zjistili, že už Pražské jaro končí, že budeme okupovaní napořád, tak jsme podali výpověď a to byl konec i Vinárny.“⁵⁴

10. Divadlo Járy Cimrmana

Dne 29. října 1966 se v Hviezdoslavově ulici sešli Zdeněk Svěrák, Jiří Šebánek a Miloš Čepelka. Hlavním důvodem této schůzky byl rozhovor na téma založení divadla. S návrhem této sešlosti přišel Jiří Šebánek, který byl na tuto konzultaci plně připraven s dvanáctibodovým seznamem, který se týkal založení divadla. Měl jasný koncept divadla, který spočíval v mystifikaci a „existenci“ fiktivní postavy. Hned se začalo vymýšlet jméno pro tuto postavu, pro tohoto „nežijícího velikána.“ Nakonec byl zvolen řidič parního válce Jára Cimrman, vytvořený pro potřeby Nealkoholické vinárny U Pavouka. Divadlo bylo podle něj pojmenováno a zároveň byl tento název vytvořen i v duchu českých tradic.

⁵⁴ Rozhovor se Zdeňkem Svěrákem, cit. 14.

Máme v České republice několik divadel, která jsou pojmenována po českých osobnostech, jako například Klicperovo divadlo v Hradci Králové, Divadlo F. X. Šaldy v Liberci nebo například tehdejší Tylovo divadlo v Praze, dnes Stavovské, a Divadlo Jára Cimrmana.⁵⁵

Divadlo Jára Cimrmana tedy začalo fungovat téměř současně s Vinárnou, kde se na své nově vzniklé divadlo snažili tvůrci upozorňovat. Využívali médium, jakým byl rozhlas, k tomu, aby zvali posluchače do nového divadla. Podle slov Zdeňka Svěráka by bez této reklamy nebylo hned od počátku divadlo vyprodané. Helena Phillipová přišla s nápadem pozvat do Vinárny Josefa Škvoreckého, který byl mimochodem také jazzofil, aby řekl, že viděl představení v Divadle Jára Cimrmana a že bylo velice poutavé. Když tento výrok vysloví taková kapacita, tak posluchač zpozorní.⁵⁶ V díle z 21. července 1967 hovoří Zdeněk Svěrák o kapacitě podniku, který je na dlouhou dobu vyprodán, a omlouvá se tím stovkám zájemců, kteří se snaží do vinárny dostat. Zajímavostí je, že potenciální návštěvníky posílá do sesterského podniku vinárny a tím je Reduta, která je jazzovým klubem a divadlem, ale především je místem, kde se tehdy nacházelo Divadlo Jára Cimrmana. Je to tedy opět pozvánka či reklama, která mohla být díky tomuto rozhlasovému pořadu zprostředkována.

Během svého působení zažilo Divadlo Jára Cimrmana mnoho změn, především co se týče prostoru. První hra s názvem Akt se hrála 4. října 1967 v Malostranské besedě. V roce 1972 se soubor přestěhoval do Reduty na Národní třídě. O tři roky později nastala další změna, tentokrát přesun do sálu v Branické ulici číslo 41. V roce 1983 nastalo další stěhování do divadla Solidarita v Praze 10 a nakonec se v roce 1992 Divadlo Jára Cimrmana usídlilo v Žižkovském divadle, kde působí doposud. Divadlo Jára Cimrmana si postupem času získalo obrovské množství diváků a nadšenců. Aktuálně má divadlo na repertoáru patnáct her. Mezi nejznámějšími bych jmenovala například Akt (1967), Vyšetřování ztráty třídní knihy (1967), Hospoda na mýtince (1969), Dlouhý, Široký a Krátkozraký (1974), Dobytí Severního pólu Čechem Karlem Němcem (1985), Záskok (1994) Švestka (1997) nebo nejnověji hru České nebe (2008).⁵⁷

⁵⁵ SVĚRÁK, ŠEBÁNEK, cit. 2.

⁵⁶ Rozhovor se Zdeňkem Svěrákem, cit. 14.

⁵⁷ SVĚRÁK, RUT, BERÁNEK, MONÍK, cit. 13.

Inteligentní humor, smíchaný s vtipným, civilním a přirozeným (ne)herectvím, vytváří stále atraktivní kombinaci, která dělá Divadlo Jára Cimrmana neustále populárním a vyprodaným.

11. Závěr

Téměř se všemi prameny, které jsem nashromáždila, se mi pracovalo přehledně. Nebylo jich mnoho, ale zato obsahovaly pro mě zásadní informace, se kterými jsem mohla následně nakládat. Velkým přínosem bylo pro mě setkání se Zdeňkem Svěrákem, neboť rozhovor s ním byl pro moji bakalářskou práci podstatný, jelikož mi rozšířil a především ucelil fakta, která jsem doposud na toto téma měla.

Jedním z cílů mé práce bylo na základě nasbíraných informací zjistit počet vysílaných děl Nealkoholické vinárny U Pavouka. Tento cíl jsem splnila. Nelze říci naprosto přesný počet děl, jelikož informace nebyly v žádném zdroji stoprocentní. Tato problematika by se tedy možná mohla podrobit ještě hlubšímu prozkoumávání, ale nejsem si jista, zda je vůbec možné dopátrat se absolutní pravdy.

Mým druhým cílem bylo shrnout obecnější informace o Vinárně a přiblížit poetiku a obsah tohoto rozhlasového pořadu. Díky podkladům nasbíraným pro tuto práci, jsem tento cíl splnila také. Obecněji jsem čtenáře seznámila s osobnostmi, které jsou Vinárnou spojeny, a následně jsem se zaměřila na konkrétní díl Vinárny, který jsem analyzovala.

Zajímala mě také reakce posluchačů na tento pořad, která byla ve výsledku rozporuplná. Někteří hru na vinárnu pochopili a bavili se tím, druzí nevěřičně poslouchali a toužili tento podnik navštívit.

Dále jsem se zabývala cenzurou tohoto pořadu. Tuto problematiku mi osvětlil dobový kontext a stručný historický výklad o rozhlasu, který v mnou rozebíraném období procházel mnohými změnami. A nakonec mi tento fakt osvětlil a potvrdil i Zdeněk Svěrák, že s cenzurou pořadu Nealkoholická vinárna U Pavouka, žádné potíže nebyly.

Nealkoholická vinárna U Pavouka je základem poetiky „cimrmanovského“ humoru, který je dnes dobře známý. Autoři se na rozhlasovém pořadu naučili pracovat s mystifikací, humorem a s divákem či posluchačem obecně. Tento pořad byl jedinečný a neotřelý a myslím si, že by rozhodně neměl být zapomenut.

12. Prameny a literatura

Prameny:

- SMOLJAK, Ladislav, SVĚRÁK, Zdeněk, WEIGEL, Jaroslav. *Génius, který se eproslavil*. 1.vyd. Brno: Computer press, 2009. 64 s. ISBN 978 – 80 – 251 – 2762 – 9.
- ŠEBÁNEK, Jiří. *Já, Jára Cimrman: Dosud nejvypracovanější sborník o životě, díle a životním prostředí českého génia světového významu*. 2. vyd. Praha: Mladá fronta, 1998. 182 s. ISBN 80 – 204 – 0759 – 6.
- SVĚRÁK, Zdeněk. *Ladislav Smoljak hrající spící*. 1 vyd. Praha: Fragment, 2010. 64 s. ISBN 978 – 80 – 253 – 1157 – 8.
- ŠEBÁNEK, Jiří, SVĚRÁK, Zdeněk, SMOLJAK, Ladislav. VELEBNÝ. *Jára (da) Cimrman, Sborník o životě českého polyhistora*. 2. vyd. Praha: Mladá fronta, 1998. 152 s. ISBN 80 – 204 – 0723 – 5.
- ŠEBÁNEK, Jiří, VELEBNÝ, Karel. *Byli jsme a buben. O hudebním a jiném díle Járy Cimrmana*. 1. vyd. Praha: Panton, 1988. 149 s.
- SVĚRÁK, Zdeněk, Šebánek, Jiří. *Vinárna U Pavouka - výběr ze scénářů a textů stejnojmenného rozhlasového pořadu*. 1. vyd. Praha: Radioservis a.s., 1998. 211 s. ISBN 80 – 86212 – 01 – 7.
- SVĚRÁK, Zdeněk. ŠEBÁNEK, Jiří. *Vinárna U Pavouka*. 2. vyd. Litomyšl: Paseka, 2001. 229 s. ISBN 80 – 7185 – 395 - X.
- *Československý rozhlas a televise*. Praha: Orbis, 1965, roč. 32.
- *Československý rozhlas*, Praha: Orbis, 1966 - 1969, roč. 33 – 36. ISSN 0231-6811.

- SVĚRÁK, Zdeněk, ŠEBÁNEK, Jiří, VELEBNÝ, Karel. *Vinárna U Pavouka*. Praha: Radioservis a.s. Český rozhlas, 2001. [CD-ROM].
- SVĚRÁK, Zdeněk, ŠEBÁNEK, Jiří. *Nealkoholická vinárna U Pavouka* [online]. [Díly z 24. března 1967, 21. dubna 1967, 20. Května 23. června 1967, 21. července 1967, 15. září 1967, 20. října 1967, 24. března 1969.] [staženo 2. dubna 2013]. Dostupné z <http://www.do-ucha.cz/>
- ČESKÝ ROZHLAS - soupis dílů Nealkoholické vinárny U Pavouka. Emailová korespondence je uložena v osobním archivu autorky této práce. [Zaslán 6. 12. 2013.]
- Rozhovor se Zdeňkem Svěrákem. Byl pořizen autorkou této práce 15. dubna 2013 v hospodě u Járy v Praze. Záznam rozhovoru je uložen v osobním archivu autorky této práce.

Literatura:

- JEŠUTOVÁ, Eva (ed.). *99 Významných uměleckých osobností rozhlasu*. 1. vyd. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 2008. 198 s. ISBN 978 – 80 – 254 – 1703 – 4.
- TICHÝ, Zdeněk. JEŽEK, Vlastimil. *Šest z šedesátých*. 1. vyd. Praha: Radioservis, 2003. 307 s. ISBN 80 – 86212 – 31 – 9 229.
- JEŠUTOVÁ, Eva (ed.). *Od mikrofonu k posluchačům*. 1. vyd. Praha: Radioservis, 2003. 667 s. ISBN 80 – 8676 2 – 00 – 9.
- ČERMÁKOVÁ, Dana. *Génius Zdeněk Svěrák*. 1. vyd. Praha: Imagination of People, 2009. 175 s. ISBN 978 – 80 – 904214 – 4 – 8.

- PAČOVÁ, Michaela. *Ladislav Smoljak, milovaný herec, scénárista, režisér a spoluobjevitel fiktivního českého génia*. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2010. 90 s. ISBN 978 – 80 – 7229 – 250 – 9.

13. Resumé (Summary)

The following dissertation aims at providing the results of my research on “Nealkoholická vinarna U Pavouka” radio programme. Creating a chart, my research was aimed at summarizing the amount of episodes of the show ever made as well as highlighting the essential facts and information about the show itself and its authors Zdenek Sverak and Jiri Sebanek. Also I focused on the creative way of working with characters within the time and space, there is one of the chapters aimed at dealing with the analysis of one of the radio programme episodes. My work is based on variety of sources. The most significant one, however, was the interview with Mr Sverak, one of the creators of the programme. The “Nealkoholická vinarna U Pavouka” radio programme also created a legendary character of Jara Cimrman, who is a fictional character. However, the character of Jara Cimrman later steps out of the show to become a significant cult of Czechoslovakian drama. There was also a theatre dedicated to Jara Cimrman (Divadlo Jary Cimrmana) established. Despite the name “Nealkoholická vinarna U Pavouka” (Non-Alcoholic Wine Bar U Pavouka), there has never been a bar with such a name. As well as the character of Jara Cimrman, “Nealkoholická vinarna” is a fictional place. Even guests such as Frank Sinatra or Louis Armstrong were said to visit the bar, which caused a lot of confusion to public. These rumors were of course as fictional as the real existence of the bar. In my work, I also researched on these fictional phenomena of Czechoslovakian drama.

14. Anotace

Autor práce: Marie Novotná

Katedra: Katedra filmových, divadelních a mediálních studií

Fakulta: filozofická

Název práce: Počátek Járy Cimrmana v Nealkoholické vinárně U Pavouka

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Jiří Štefanides

Celkový počet znaků: 93 942

Klíčová slova: Vinárna, Nealkoholická vinárna U Pavouka, pořad, rozhlas, Jára Cimrman, Zdeněk Svěrák

Předmětem této bakalářské práce je zjištění počtu dílů rozhlasového pořadu Vinárna U Pavouka, ve kterých se formovala známá fiktivní postava dramatika Járy Cimrmana. Zaměřuje se taktéž na obecnou charakteristiku tohoto pořadu a přibližuje jeho hlavní tvůrce. Mimo to je řešena práce s prostorem, časem a ztvárnění jednotlivých postav v pořadu se vyskytujících. V závěru přibližuje Divadlo Járy Cimrmana, které vzniklo na základních principech Nealkoholické vinárny U Pavouka.

15. Anotation

Author: Marie Novotná

Department: Katedra filmových, divadelních a mediálních studií

Faculty: Philosophical

Title of thesis: Fact or fiction? Beginning of Jára Cimrman in Nealkoholická vinárna U Pavouka

Thesis supervisor: doc. PhDr. Jiří Štefanides

Number of characters: 93 942

Key words: Nealkoholická vinárna U Pavouka, show, radio broadcast, Jára Cimrman, Zdeněk Svěrák

The aim of this dissertation is the amount of “Nealkoholicka vinarna U Pavouka” radio programme episodes forming the fictional character of Jara Cimrman. The following dissertation introduces the “Nealkoholicka vinarna U Pavouka” radio programme as well as its authors. The creative way of working with characters within time and space is highlighted in this work as well as introducing the theatre of Jara Cimrman (Divadlo Jary Cimrmana), a real theatre house based on the fictional “Nealkoholicka vinarna U Pavouka” programme mechanisms.

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2012/2013

Studijní program: Teorie a dějiny divadla, filmu a masmédií
Forma: Prezenční
Obor/komb.: Teorie a dějiny dramatických umění (ULDF)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
NOVOTNÁ Marie	Na Hroudě 41, Praha	F10562

TÉMA ČESKY:

Pravda, nebo výmysl? Počátky postavy Járy Cimrmana v Nealkoholické vinárně U pavouka

NÁZEV ANGLICKY:

Fact or fiction? Beginning of Jára Cimrman in Nealkoholická vinárna U pavouka

VEDOUCÍ PRÁCE:

Doc. PhDr. Jiří Štefanides - KDU

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Postava Járy Cimrmana se zrodila v 60. letech ve stejné fiktivní Nealkoholické vinárně U pavouka, z níž se konaly rozhlasové přenosy formou reportáží s doprovodem jazzu. Tato prehistorie Járy Cimrmana je zajímavá i z hlediska uměleckého (srovnání s jeho divadelní existencí), i z hlediska tehdejší posluchačské recepce. Diplomantka rekonstruuje rozhlasový cyklus a jeho přijetí posluchači v uvolněné a pak dramatické atmosféře let 1966 - 1969, tedy stále v období totalitní socialistické společnosti. Nové poznatky se pokusí získat v rozhovorech s pamětníky a aktéry. Práci doprovodí obrazová a dokumentární příloha dle pokynů vedoucího práce. V poznámkovém aparátu a v soupisu pramenů a literatury diplomantka použije ČSN ISO 690.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

Prameny
SVĚRÁK, Zdeněk, ŠEBÁNEK, Jiří, VELEBNÝ, Karel. Vinárna U Pavouka (zvukový záznam). Praha: Radioservis, 2009. Zvuková deska.
Scénáře, sborníky, záznamy, recenze, osobnosti:
Archiv Českého rozhlasu, Divadelní ústav Praha, Divadelní noviny, Rozhlas.
Orální prameny.
Literatura
Hledání rozhlasovosti. Praha: Český rozhlas, 1990.
JEŠUTOVÁ, Eva aj. Od mikrofonu k posluchačům. Praha: Český rozhlas, 2003.
DOBIÁŠ, Rudolf. Jára Cimrman: Málo známé zrození českého velikána. Praha: Univerzita JAK, 2007. Rukopis.

Podpis studenta: Novotná

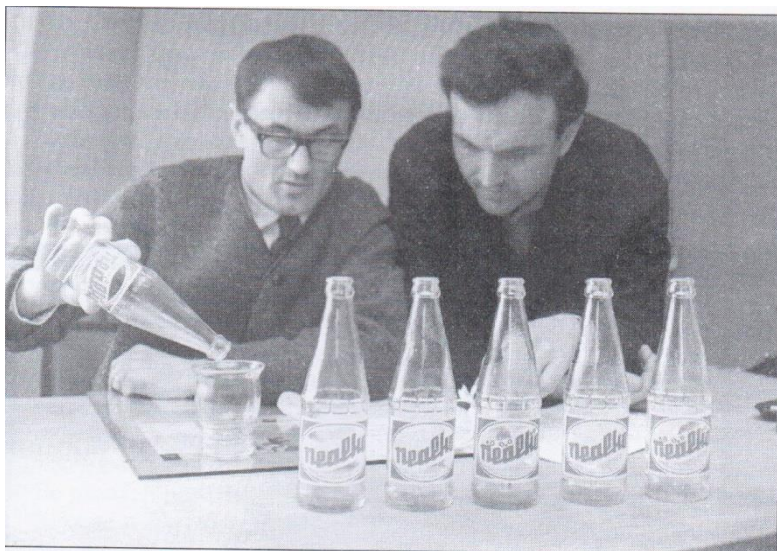
Datum: 31.5.2012

Podpis vedoucího práce: Štefanides

Datum: 31.5.2012

Přílohy:

Příloha číslo 1 a 2.

Jiří Šebánek a Zdeněk Svěrák při natáčení Vinárny U Pavouka

Tvůrčí tým Vinárny U Pavouka: vpředu technici Zdeněk Tichý a Věra Kedrštová, uprostřed režisérka Helena Philippová, zleva Karel Velebný, Zdeněk Svěrák, Oldřich Unger, Jiří Šebánek, Ivan Štědrý

Příloha číslo 3.

Osazenstvo armádní redakce, v níž pořad Vinárna U Pavouka vznikal: zleva Zdeněk Svěrák, stojící Jiří Šebánek, Miloň Čepelka, sedící sekretářka redakce Bohunka Novotná, uprostřed šéf, pplk. Svatopluk Čech

Příloha číslo 4.

Rozhovor se Zdeňkem Svěrákem:

Jaká byla úplná kolébka vinárny? Jak vás to napadlo?

Kolébka byla na dvorku ve Staré Huti u Dobříše, kde jsem věšel vyprané pleny pro svého synka, který je dnes režisér. Tam jsem měl tranzistorové rádio a poslouchal jsem nějakou polskou stanici. Vysílali přímý přenos z opravdové jazzové vinárničky a pokaždé když dohráli, následoval rozhovor s někým u stolu. Kolem se neustále ozýval šum kavárny, a jakmile začala hudba hrát, tak zase přestali a čekali, až dozní potlesk a zase si začali povídat. A mě napadlo, že by se všechno dalo udělat vlastně uměle. Že vůbec kavárnu nebo vinárnu nemusíme mít a že si můžeme jak potlesk, tak orchestr nebo hluk sálu udělat. A udělat z toho takové humoristické klamání. Využít hendikepu rozhlasu, který nemá vizuální vjem a využít to jako výhodu. Můžeme si vymyslet, že tam existuje bazén se žabincem, ve které plavou akvabely. To by dalo přece televizi velkou práci. Já jsem se s tímto nápadem svěřil Jiřímu Šebánkovi, se kterým jsme byli společně v armádní redakci. V této redakci jsme byli tři, Šebánek, Čepelka a já. Šebánkovi se to zalíbilo. Nejdříve jsme to chtěli dělat pro vojáky, protože jsme byli armádní redakce. Ale bylo to trochu nešťastné. Náš náčelník si nevěděl rady, co s tím, protože to bylo tak mimo armádu, že to z toho trčelo. Že se chceme armádní tematiky nějakým způsobem zbavit tak řekl: „Kluci, radši to dělejte pro normálně civilní posluchače a ne pro vojska.“ A tak to vzniklo jako mimořádný pořad, který jsme si mohli dovolit, i přes to, že jsme byli členy vysílání pro vojska. A s Jiřím Šebánkem to dostalo podobu, o které jsme před tím netušili, že se takhle rozvine. Že vinárna bude mít svůj personál, že tam budou stálí hosté, místní aktéři. Ale že my musíme udržet takovou polohu, která hned na první poslech neprozradí, že to je legrace. Schválně jsme mluvili konvenčním reportérským způsobem. Takovým způsobem, jako jsme komentovali spartakiádu. Měli jsme například za úkol dělat takovou blbost, jako je líčit posluchačům, co se děje na Strahovském stadionu: „ Takže teď všichni zvedli ruce a rozpažili je.“ A tak jsme vinárnu začali dělat pro civilní posluchače. Posluchači se rozdělili na tři skupiny. První skupina byla ta, která spolkla tu mystifikaci a humor. Toužili navštívit vinárnu. Objednávaly se autobusy. My jim museli odpovídat, že je na dva roky dopředu plno. Druhou skupinu to nezajímalo vůbec, ta to přeladila. Třetí skupina byla ta,

kteřá to pochopila, a to byli budoucí diváci Járy Cimrmana. Když jsme tento pořad začínali dělat, tak jsme netušili, že z toho vznikne divadlo. Protože si to našlo své posluchače, a bylo jich dost, tak Jiří Šebánek dospěl k myšlenke, že bychom tento druh mystifikace mohli dělat na jevišti.

A jak jste vymýšleli prostory vinárny?

Tak náhodně. Řekli jsme si, že na dvorku bude strom a tam čihadlo a my budeme líčit z toho čihadla, co se děje dole.

A hudbu jste vybírali sami?

Hudbu vybíral vřdycky Ivan Štědrý. To byl hudební dramaturg. Takzvaný jazzofil. On nám vřdycky přinesl elpíčka a doporučil nám, které skladby by tam měly být, a když se nám s Jirkou líbily, tak jsme je tam použili. A to měl tedy na starosti Ivan. To byl bratr Karla Štědrého. To byl zpěvák.

A neměli jste v té době problém s cenzurou?

Já si nevzpomínám, že by nás kvůli tomu někdo obtěžoval.

A jak se pracovalo s paní režisérkou Helenou Phillipovou? Jakým způsobem do toho zasahovala?

My jsme si to psali a mluvili sami. A rozhlasová režie spočívá v tom, že my jsme ve studiu a ona je v režii. Jsme oddělení a ona ten pořad drží na opratích. Říkala, co se povedlo, co se nepovedlo. Říkala nám například: „Tady u toho se kluci nechechtejte. Bude lepší, když to budete číst vážně. Klasická rozhlasová režie. Jakoby se režírovala rozhlasová hra. Ona byla specialistkou na takzvaného Hajaju. To byl takový rozhlasový večerníček. Každý večer dostaly děti jednu malou pohádku.

A jak to vlastně bylo s Cimrmanem a Vinárnou?

Cimrman byl v našem pořadu řidičem parního válce, ale to jsme vůbec netušili, že budeme mít divadlo. Tak jsme si jen řekli, že to bude legrace, když tam bude nafukovací stan a v něm bude vystavovat řidič parního válce to, co přejel. A aby byla ještě větší legrace, tak jsme si řekli, že ten nafukovací stan bude ucházet a autor ho bude muset dohušťovat pumpičkou, aby se nesplácl. To jsme pro něj ještě neměli jméno. Napadlo nás

jméno Címrman a Jára. Zní to tak hezky umělecky. Třeba Jára Pospíšil byl operní pěvec, Jára Kohout byl komik, takže proto Jára. Jirka Šebánek tvrdí, že tenkrát hrál hokej za Chomutov nějaký Címrman, a že se mu to líbilo. Vůbec jsme nevěděli, že toto jméno bude mít nějaký delší život než jen pro tento účel. Jiří Šebánek svolal schůzi a řekl, že bychom měli zkusit založit divadlo, že by chtěl uvádět hry neznámého českého génia a že by se mu líbilo jméno Címrman. Já říkám, že už máme toto jméno pro člověka ve Vinárně, a on na to, že to jednou proletělo éterem a nikdo už si na to nevzpomene.

A divadlo a rozhlasový pořad běžel po nějakou dobu současně?

Ano, a my jsme mohli využívat médium, jakým byl rozhlas, a zvát posluchače do nového divadla a doporučovat ho. Myslím si, že nebýt toho, tak bychom od začátku neměli hned vyprodáno. Helene Phillipová přišla s nápadem pozvat pana Škvoreckého, který byl také jazzofil, do pořadu Vinárna U Pavouka a aby tam řekl, že viděl představení v Divadle Járy Cimrmana a že to je velice slibné. Když to řekne taková kapacita, diváci zpozorní.

Byla spojena s Címrmanem ještě další známá osobnost?

Cimrmana nikoho neznal, tak jsme potřebovali nějakou známou osobnost. A když jsme začali hrát divadlo, chtěli jsme ocenit výkon v ženské roli. Žádná žena tam ovšem nebyla. Karel Velebný hrál v Aktu Žílovou a také hrál v Domáci zabijačce a právě tuto cenu, za nejlepší herecký výkon, předávala Jiřina Jirásková. Všechno to bylo v podstatě proto, abychom na sebe nějakým způsobem upozornili.

Ve Vinárně byl Jára da Címrman. Proč tomu tak bylo?

Když chcete lidi rozesmávat, tak pátráte, kudy na to. Už ani nevím, koho to tenkrát napadlo. Jestli Velebného nebo Jirku Šebánka. Ale zkrátka je napadlo, že bychom měl mít takový český protějšek Leonarda da Vinci. Čili proto Jára da Címrman. Ale potom se nám to přejedlo, protože to jméno Jára da Címrman, jsme používali strašně často. Já jsem to změnil tak, že jsme se zmýlili, že Címrmanovi docházely dopisy na jméno Jára da Címrman, ale při pečlivějším prozkoumání jsme zjistili, že to nebyl Jára da, ale zkrátka Jarda.

A jak často jste vysílali váš pořad?

Bylo to jednou měsíčně. Myslím si, že to bylo vždycky ve čtvrtek nebo v pátek od 20:00. Dost se to poslouchalo. To byla éra, kdy ještě televize nebyla tak všemocná. My jsme nebyli rádi, když nám televize brala obecnost. Rozhlas je médium, které vyžaduje fantazii.

Dočetla jsem se, že jste v rozhlasu ještě dělal pořad o knížkách. Jak jste se vůbec dostal k rozhlasu?

Když jsem byl učitelem v Žatci na gymplu, tak se můj kamarád Miloň Čepelka stal redaktorem této redakce v rozhlasu. Uvolnilo se tam místo po Karlu Šiktancovi a Miloň mi napsal, jestli bych nechtěl dělat v redakci Armádního vysílání. Já jsem odpověděl, že ano, tak mě tam na zkoušku vzal. První můj pořad byl Knihovnička pro vojáky. To se vysílalo vždycky v sedm ráno. A bylo to upozornění na nějakou novou knížku. Byl to pětiminutový pořad. Ten jsem pro někoho napsal, aby to přečetl, ale nakonec, jsem to odříkal já.

A za jak dlouho po vašem nástupu do redakce vznikla Nealkoholická vinárna U Pavouka?

Já jsem do rozhlasu přišel v roce 1961 a první Vinárna byla v roce 1965. A Jirka Šebánek už v redakci byl. Naším náčelníkem byl podplukovník. Rozhlas měl tehdy takzvané hlavní redakce. Například hlavní redakce publicistiky. A my jsme byli pod hlavní redakcí pro děti a mládež, protože vojáci spadali pod mládež. V té naší hlavní redakci vznikl pořad jako Mikrofórum. Mimochodem tento název vymyslel náš náčelník podplukovník Vondrášek. Dodnes se ten pořad tak jmenuje. Jelikož jsem byl součástí redakce pro děti a mládež, tak jsem se dostal od pohádek až k vojenské tematice. Všechny rodiny poslouchaly pohádky v neděli po obědě. Ale to je vlastně mimo téma.

A jak a proč vlastně Vinárna skončila?

Skončili jsme v rozhlasu za okupace. My jsme byli v hlavní budově. Redakce armády byla v nynější Dykově ulici. Je tam pamětní deska. Tenkrát se ta ulice jmenovala Hviezdoslavova. Je tam deska, že se tam narodil rodák Jára Cimrman. V zahradě vily se natáčely exteriéry pro vinárnu. Ty hluky pro vinárnu.

Bylo to detašované pracoviště, a ne každý to věděl a byly tam linky spojené s hlavní budovou, tak se dalo dělat ilegální vysílání proti Rusům. Proti okupantům. My jsme celý týden neviděli, co se děje. Vysílali jsme jako Československo 1. Když Dubčeka vystřídal Husák, tak jsme všichni tři, Šebánek, Čepelka a já, podali výpověď. Ne, že by nás vyhodili. My jsme věděli, co by nás tam čekalo. Nutili by nás jezdit k ruským posádkám. My jsme byli všichni v komunistické straně, jinak bychom nemohli pracovat v rozhlasu. Tak jsme vystoupili z komunistické strany i z ROH.

A pak jste vysílali tajně?

To tajné vysílání bylo během okupace. Když Rusové obsadili hlavní budovu rozhlasu, tak jsme asi deset dní vysílali takzvané legální vysílání. Protože pro nás byly nelegální jejich vysílače a jejich proudy. Takže tam jsme vydrželi, dokud se naše delegace v čele s prezidentem Svobodou a Dubčekem nevrátila z Moskvy a nepodepsala protokol, že souhlasíme s okupací. Pak to vysílání přestalo a zase jsme se vrátili k normálnímu, ale když jsme zjistili, že už Pražské jaro končí, že budeme okupovaní napořád, tak jsme podali výpověď a to byl konec i vinárny.

Pro mě byl velký oříšek v gramatické stránce mé práce. Ten spočíval v psaní velkých a malých písmen v názvu Nealkoholická vinárna U Pavouka. Tak jsem se Vás, jako češtináře, chtěla na to zeptat.

Tam je to strašně složité. Nová pravidla chtějí, abychom po předložce psali vždycky velká písmena. Čili Hospoda Na Mýtince, takže to M bude také velké. Já bych osobně napsal velké N, protože ten pořad se jmenuje Nealkoholická vinárna malé v, protože to není předložka a velké U a P U Pavouka.

A když se píše jenom o vinárně?

Když je to název pořadu, tak bych napsal taky velký. Tak bych to viděl já.

Mě to totiž trochu zmátlo

Ono se z toho nestřílí...

Název : **Vinárna U pavouka, jazzová hudba prokládaná rozhovory s pracovníky vinárny**

Jméno :

Čís. AF : **AF00738/1** Datum : **19.4.1969** Pozn : **digital.**
 Čís. pásu : Stopáž : **59:00** Kód : **7409**

Název : **Vinárna U pavouka, zp. Armstrong, Fitzgeraldová**

Jméno :

Čís. AF : **AF00738/2-739/1** Datum : **20.3.1969** Pozn : **digital.**
 Čís. pásu : Stopáž : **57:00** Kód : **7410**

Název : **Vinárna U pavouka, zp. E. Pilarová**

Jméno :

Čís. AF : **AF00739/2** Datum : **17.5.1969** Pozn : **digita.**
 Čís. pásu : Stopáž : **63:00** Kód : **7411**

Název : **Vinárna U pavouka-jazzová hudba prokládaná rozhovory se zaměstnanci podniku,návštěva v Zimní zahradě ing. Leflera,úč. Vodňanský,J.,Skoumal,P.**

Jméno :

Čís. AF : **AF00741/2** Datum : **12.9.1969** Pozn : **digital.**
 Čís. pásu : Stopáž : **60:00** Kód : **7424**

Název : **Vinárna U pavouka-jazzová hudba a rozhovory se zaměstnanci netradiční nealkoholické vinárny, jen 1.pás,Vodňanský,J.,Skoumal,P.**

Jméno :

Čís. AF : **AF00760/1** Datum : **22.2.1969** Pozn : **digital.**
 Čís. pásu : Stopáž : **44:00** Kód : **7455**

Název : **Studio H2O-První pražský velkoobchod s pavouky,podle L.Stroupežnického,úč.Kučírková,M.,Klásek,M.,Rehoř,Z.,Havelková,L.,Janžurová,L.,Dvořák,J.**

Jméno : **přípr. Steklač,V.**

Čís. AF : **AF00441/3** Datum : **9.3.1979** Pozn : **digita.**
 Čís. pásu : Stopáž : **17:42** Kód : **8215**

Název : **Svérák,Z.;Šebánek,J.- Vinárna "U pavouka"**

Jméno :

Čís. AF : **AF02906/2** Datum : **17.2.1967** Pozn :
 Čís. pásu : Stopáž : **60:00** Kód : **13456**

Název : **Svěrák,Z.;Šebánek,J.- Vinárna "U pavouka"**

Jméno :

Čís. AF : **AF02930** Datum : **21.4.1967** Pozn :
 Čís. pásu : Stopáž : **52:00** Kód : **13490**

Název : **Svěrák,Z.;Šebánek,J.- Vinárna "U pavouka" - Zahájení letní sezóny**

Jméno :

Čís. AF : **AF02930/2-931/1** Datum : **23.6.1967** Pozn :
 Čís. pásu : Stopáž : **28:00** Kód : **13491**

Název : **Svěrák,Z.;Šebánek,J.- Vinárna "U pavouka"**

Jméno :

Čís. AF : **AF02931/2** Datum : **21.7.1967** Pozn :
 Čís. pásu : Stopáž : **55:00** Kód : **13492**

Název : **Svěrák,Z.;Šebánek,J.- Vinárna "U pavouka"**

Jméno :

Čís. AF : **AF02932/1** Datum : **18.8.1967** Pozn :
 Čís. pásu : Stopáž : **55:00** Kód : **13493**

Název : **Svěrák,Z.;Šebánek,J.- Vinárna "U pavouka" ,naAF2933/1 v 10min.hovoří spis.Josef Škvorecký**

Jméno :

Čís. AF : **AF02932/2-933/1** Datum : **15.9.1967** Pozn :
 Čís. pásu : Stopáž : **52:00** Kód : **13494**

Název : **Svěrák,Z.;Šebánek,J.- Vinárna "U pavouka"**

Jméno :

Čís. AF : **AF02933/2** Datum : **20.10.1967** Pozn :
 Čís. pásu : Stopáž : **55:00** Kód : **13495**

Název : **Svěrák,Z.;Šebánek,J.- Vinárna "U pavouka"**

Jméno :

Čís. AF : **AF02934/1** Datum : **17.11.1967** Pozn :
 Čís. pásu : Stopáž : **54:00** Kód : **13496**

Název : **Svěrák,Z.;Šebánek,J.- Vinárna "U pavouka"**

Jméno :

Čís. AF : **AF02934/2-935/1** Datum : **26.1.1968** Pozn :
 Čís. pásu : Stopáž : **31:00** Kód : **13497**

Název : **Svěrák,Z.;Šebánek,J.- Vinárna "U pavouka"**

Jméno :

Čís. AF : **AF02935/2** Datum : **26.3.1968** Pozn :
 Čís. pásu : Stopáž : **51:00** Kód : **13498**

Název : **Svěrák,Z.;Šebánek,J.- Vinárna "U pavouka"**

Jméno :

Čís. AF : **AF02936/1** Datum : **24.5.1968** Pozn :
 Čís. pásu : Stopáž : **58:30** Kód : **13499**

Název : **Svěrák,Z.;Šebánek,J.- Vinárna "U pavouka"**

Jméno :

Čís. AF : **AF02936/2-937/1** Datum : **7.12.1968** Pozn :
 Čís. pásu : Stopáž : **52:18** Kód : **13500**

Název : **Svěrák,Z.;Šebánek,J.- Vinárna "U pavouka"**

Jméno :

Čís. AF : **AF02937/2** Datum : **23.1.1969** Pozn :
 Čís. pásu : Stopáž : **56:00** Kód : **13501**

Název : **Šebánek,J.;Svěrák,Z.- Silvestrovské rozhovory o humoru ve vinárně "U pavouka"**

Jméno : **úč.M.Horníček,dr.Morávek,J.Jirásková**

Čís. AF : **AF02938/1** Datum : **27.12.1966** Pozn : **dat.nat.**
 Čís. pásu : Stopáž : **37:00** Kód : **13503**

Název : **Šebánek,J.;Svěrák,Z.- Silvestrovské rozhovory o humoru ve vinárně "U pavouka"**

Jméno : **o hlupácích, cynismu, humoru;úč.M.Horníček,dr.Morávek,J.Jirásková**

Čís. AF : **AF02938/2** Datum : **27.12.1966** Pozn : **dat.nat.**
 Čís. pásu : Stopáž : **40:00** Kód : **13504**

Název : **Šebánek,J.;Svěrák,Z.-Vinárna "U pavouka", hovoří spisovatel J.Škvorecký, dr.Hedvábný**

Jméno :

Čís. AF : **AF03167/1** Datum : **12.5.1966** Pozn : **F549+ F550**
 Čís. pásu : Stopáž : **62:00** Kód : **13675**

Název : **Šebánek,J.;Svěrák,Z.-Vinárna "U pavouka", výstup kouzelníka-iluzionisty J.Merana Blažejovského**

Jméno : **výstava naivního sochařství v nafukovacím pavilónu**

Čís. AF : **AF03167/2-68/1** Datum : **16.9.1966** Pozn :
 Čís. pásu : Stopáž : **58:00** Kód : **13676**

Název : **Šebánek,j.;Svěrák,Z.-Vinárna "U pavouka", džezový večer ze zahraničními soubory a zpěváky**

Jméno : **produkce kouzelníka Merana-Blažejovského, rozhovor s dr.Hedvábným, vystoupení vojáků AUS**

Čís. AF : **AF03168/2** Datum : **25.11.1966** Pozn :
 Čís. pásu : Stopáž : **60:54** Kód : **13677**

Název : **Šebánek,J.;Svěrák,Z.-Vinárna "U pavouka", předvánoční a zároveň předsilvestr.program-To je pěkné**

Jméno : **nadělení,zahraníční sólisté,vánoční poselství dr.Hedvábného**

Čís. AF : **AF03169/1** Datum : **23.12.1966** Pozn :
 Čís. pásu : Stopáž : **62:00** Kód : **13678**

Název : **Šebánek,J.;Svěrák,Z.-Vinárna "U pavouka", vystoupení zahranič.orchestrů a zpěváků,**

Jméno : **kouzelník J.Meran-Blažejovský,hovoří J.Jirášková,spisovatel J.Škvorecký**

Čís. AF : **AF03169/2-170/1** Datum : **20.1.1967** Pozn :
 Čís. pásu : Stopáž : **60:48** Kód : **13679**

Název : **Šebánek,J.;Svěrák,Z.-Vinárna "U pavouka"**

Jméno :

Čís. AF : **AF03170/2** Datum : **31.3.1966** Pozn :
 Čís. pásu : Stopáž : **60:00** Kód : **13680**

Název : **Šebánek,J.;Svěrák,Z.-Vinárna "U pavouka",rozhovor se členy skupiny J.Linhy a hud.red.M.Smékalem**

Jméno : **vystoupení J.Merana-Blažejovského**

Čís. AF : **AF03171** Datum : **7.2.1966** Pozn :
 Čís. pásu : Stopáž : **83:00** Kód : **13681**

Název : **Vinárna U pavouka-rozhovory J.Šebánka a Z.Svěráka s dr.E.Hedvábnyým (K.Velebným),**

Jméno : **výběr rozhovorů z pořadů "Vinárna U pavouka",hraje Trio K.Velebného,dr.E.Hedvábny hovoří o hudebním díle a jiných věcech J.Cimrmana,rozhovor s p.Padevětem,posledním pamětníkem J.Cimrmana**

Čís. AF : **AF04268-4270/1** Datum : **1.1.1967** Pozn : **F536-541**

Čís. pásu : Stopáž : **216:00** Kód : **15530**

Název : **Vinárna U pavouka-Silvestr ve vinárně "U pavouka",beseda Z.Svěráka,M.Horníčka,dr.Morávka,**

Jméno : **A.Jiráskové na téma "Kdo lpi více na životě" s ukázkami programu vinárny**

Čís. AF : **AF04270/2** Datum : **3.1.1966** Pozn : **F544**

Čís. pásu : Stopáž : **35:00** Kód : **15531**

Název : **Vinárna U pavouka-hovoří dr.E.Hedvábny,hovoří o J.Cimrmanovi a hraje jazzové hudba**

Jméno :

Čís. AF : **AF04271/2** Datum : **1.1.1968** Pozn : **dat.nat.**

Čís. pásu : Stopáž : **20:00** Kód : **15532**

Název : **Vinárna U pavouka - průvodce pořadu je Z. Svěrák a J. Šebánek, od 27'- na první reportáž z vojenského cvičení v r.1936 vzpomíná M.Disman**

Jméno :

Čís. AF : **AF04271/1** Datum : **12.9.1966** Pozn : **dat.nat., F551,F552**

Čís. pásu : Stopáž : **60:00** Kód : **20742**

Vystavil :
Mgr. Pavel Kobera

Příloha číslo 5.

ČESKÝ ROZHLAS - soupisu dílů Nealkoholické vinárny U Pavouka. Emailová korespondence je uložena v osobním archivu autorky této práce. [Zaslán 6. 12. 2013.]

